

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

בפני כב' השופטת, סגנית הנשיא מירה דהן

בעניין המנוח א.ב. ז"ל, ת"ז --

ג. , ת"ז

המתנגד

באמצעות ב"כ עוה"ד בעז קראוס ואח'
מרחוב ה' באייר 20 תל אביב

נגד

1. ד., ת"ז

2. ה., ת"ז

3. ו., ת"ז

4. ז., ת"ז

5. ח., ת"ז

התובעים

באמצעות ב"כ עוה"ד יהונתן קניר ואח'
משד' דוד המלך 1 תל אביב

פסק דין

1
2
3
4
5
6
7

הונחה בפניי בקשה לקיום צוואה בכתב יד שערך המנוח א.ב. ז"ל ביום 20.06.1986 והתנגדות לה.
המנוח הלך לעולמו ביום ---2018, כשהוא כבן 78 שנים; התובעים הם חמשת אחיו של המנוח.
המתנגד הנו בנו היחיד של המנוח.

להלן צילום צוואת המנוח, בכתב ידו;

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

31/10/19

בואתי ואני אומר יורד על בקורתו.
ובואתי ובכרזתי פסד צוואה אבגיד
אני בכרזתי בשמרון על מה שזעזע
בכרזתי על מה שזעזע, אחרי זה
אכן אני באתי [REDACTED] מספר לבוא
[REDACTED] כמקרה [REDACTED] פרו.
כל... בקיאתי ברצתי בלתי וגבתי
ולא... חלתי חלתי בפייה או בשלתי
הזר כל שבת גבתי כלל את כרזתי
בשמרון ובכרזתי על מה שזעזע בכרזתי
אחרי זה
סמתי אני גבתי על לשון דברי צוואה
אני אכן כל זמן שמי אגבתי צוואה
מתרש תגור לו בתוך
כל צוואה שגשגתי אפתי צוואה לו - בלתי
בכרזתי שכל כרזתי יחלק אפי בפני
ברלי

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

1. חלקי בריכה שברחוב
יחולק בין אחי [redacted]
[redacted]

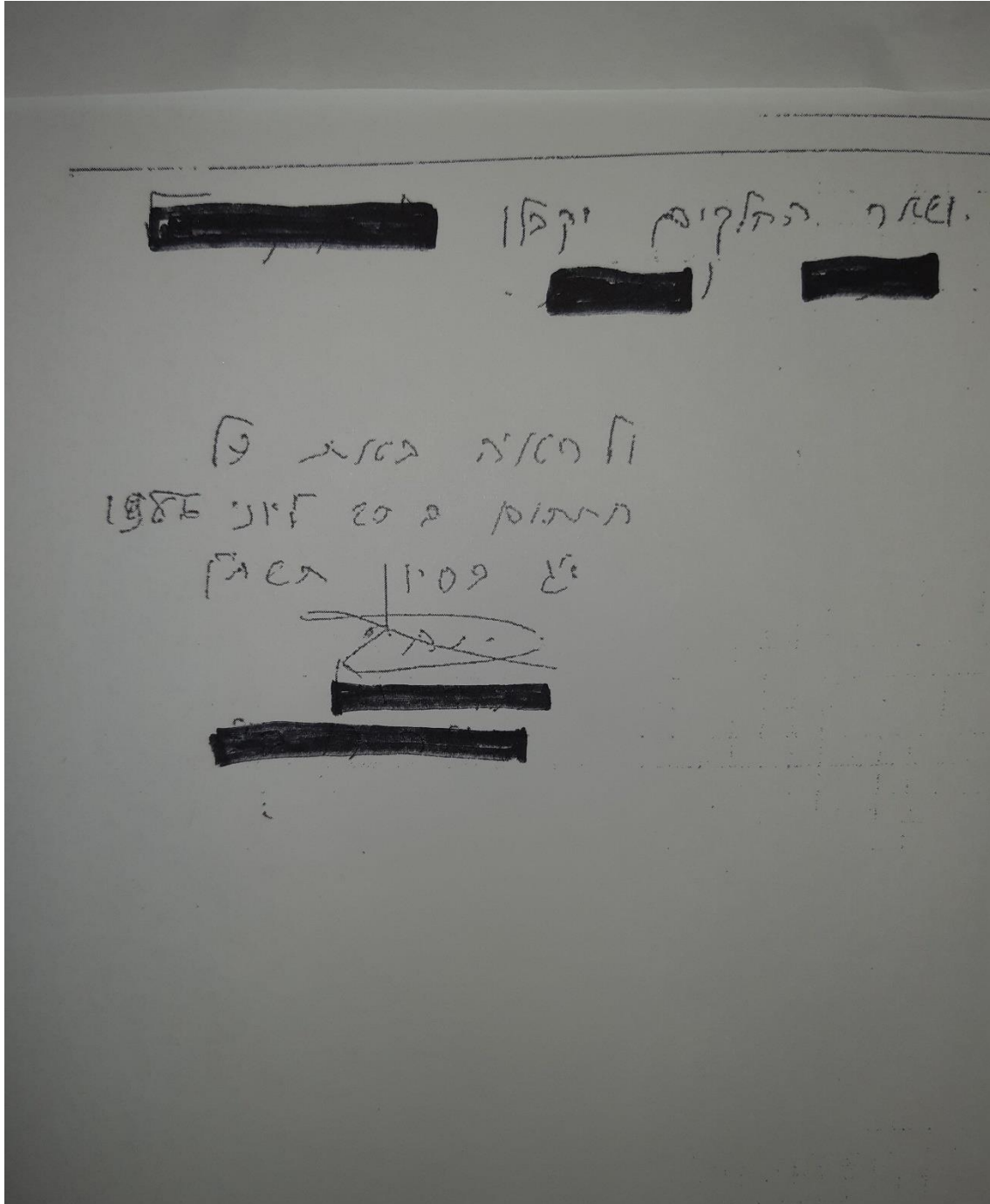
2. אביוסף אהרן גולדנברג
עד על ידו שנים. נשאר לו לו שנים.
עד בישול אצל לו שנים ונחמד לו
סכום של 4000 שווה לכן של 4000
דואר אמריקאי. אמרתי על בדוע סעיף
3. ציב יפה [redacted] אחי
(5) יוסף סכום של פשוט בכרטיס איש
(שש אלפי) דואר של אמריקאי. אמרתי
[redacted] וכדי דערה ברמז
[redacted]

4. כל שאר הכנסות יחולק בין האחים
אפי בכרטיס בנק
הכנסות יחולקו 6 (שש) חלקים
שנים: ג' חלקים יקבל אחות
[redacted] ג'.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

1
2
3
4
5
6
7

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

טענות המתנגד

1. לטענת המתנגד, עסקינן במקרה חריג ויוצא דופן שבו צוואת המנוח נכתבה למעלה משלושים שנה טרם פטירתו, במציאות חיים שונה לחלוטין מהמציאות שהייתה בעת פטירתו; הצוואה נערכה מספר שנים טרם נוצר לראשונה קשר בין המנוח לבין בנו היחיד - הוא המתנגד ובטרם זכה המנוח להיות סב מאושר לשלושת נכדיו, עמם היה בקשר חם והדוק מעל ל- 24 שנים והכל לאחר שנערכה על ידו הצוואה הישנה. לדידו של המתנגד, כפי שעולה במובהק מהעדויות, הצוואה שערך בשנת 1986 - נשתכחה ממנו. משכך לטענת המתנגד אין לקיים צוואה זו.

2. מפנה המתנגד כי מעדות חברו הטוב של המנוח, מר כ., עולה כי כ. והמנוח עבדו יחדיו כאנשי צוות אוויר במחלקת ניסויי טיסה בתעשייה האווירית. מאחר ומדובר בעבודה ברמת סיכון גבוהה, הייתה הנחיה באותה העת לעובדים לערוך צוואות ואכן המנוח ערך הצוואה האמורה בהיותו כבן 46 בלבד.

3. א. לטענת המתנגד, אשר נולד בשנת 1972, לא התקיים כל קשר בינו לבין אביו וזאת עד היותו כבן 22 שנים. בשנת 1994 יצר המתנגד לראשונה קשר עם אביו וזו היתה ראשיתו של פרק חדש ומשמעותי בחיי האב והבן.
ב. משכך, בשנת 1986, המועד בו ערך המנוח הצוואה, לא היה הוא בקשר עם בנו, אולם קיים קשרים רציפים עם אחיו ומשפחותיהם (הוריו כבר לא היו בחיים) - ומשכך היה זה אך ברור ומצופה כי הצוואה שיערוך המנוח תהא לטובתם, שכן הם שארי בשרו עימם היה לו קשר.

4. א. משנת 1994 החל המתנגד להתקרב לאביו, הכיר את בת זוגו לחיים דאז - הגב' ר. (להלן: "ר."), הכיר את משפחתו של המנוח והפך להיות חלק מהותי ובלתי נפרד מחייו. מנקודת זמן זו ובמשך למעלה מ- 20 שנה - היה הקשר בין המנוח למתנגד קשר הדוק, קשר חם בין אב לבנו, קשר של דאגה ואהבה.
ב. הקשר הנפלא במשך כל השנים היה אף בין המנוח לבין נכדיו, ילדיו של המתנגד. התקיימו ביקורים הדדיים, תמיכה ואהבה. כל הסובבים את המנוח, חברים ומכרים ולרבות התובעים עצמם - היו עדים לקשר נפלא זה - לאהבה העזה שביניהם ולקשר האמיץ גם עם ר., בת זוגו של המנוח.

5. א. המנוח ור. התארחו בביתם של המתנגד ורעייתו בסופי שבוע ובחגים ובילו זמן רב עם

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

- 1 הנכדים; בכל ימי ההולדת של המתנגד, רעייתו ושל ילדיהם הקפידו המנוח ור.
2 להעניק לחוגג מתנה או סכום כספי לאירוע.
- 3 ב. המנוח נהג בנדיבות כספית רבה עם המתנגד ובני משפחתו במהלך השנים, כך שילם
4 המנוח ניתוח אורולוגי בארה"ב שעבר המתנגד ובסך של 57,000 ₪; כך סייע למתנגד
5 בעלויות בניית ביתו של המתנגד בגליל התחתון בסכום של 200,000 ₪ וכך העניק מתנות
6 כספיות בהולדת כל אחד מהנכדים.
- 7 ג. המתנגד היה מוזמן כדבר שבשגרה לאירועים משפחתיים של אביו המנוח, לרבות
8 אירועים של התובעים עצמם; בשנת 2008 עם לידת בנו השני של המתנגד החליט המנוח
9 לקיים בעצמו ועל חשבונו, אירוע להולדת נכדו והוא הזמין את כל חבריו הקרובים וכמו
10 כן בני משפחתו ביניהם התובעים.
- 11 ד. המנוח ור. תפקדו כסבא וסבתא גאים של הנכדים לכל דבר ועניין לרבות בייביסיטר
12 לנכדים.
- 13
- 14 6. א. בשנת 2011 ביצע המנוח פעולה מכוונת ומכוונת המעידה לטענת המתנגד באופן מובהק
15 על רצון המנוח כי בנו ונכדיו יירשו אותו.
- 16 ביום 11.12.2011, שינה המנוח את המוטבים בקופת הגמל שלו בתעשייה האווירית על
17 שם המתנגד וילדיו (נספח "טו" לכתב ההתנגדות).
- 18 ב. לטענת המתנגד, בחודש דצמבר 2014, ביקש ממנו המנוח צילום תעודת הזהות שלו כולל
19 הספח מאחר ו"הגיע הזמן לכתוב צוואה"; המתנגד צירף עותק המייל כנספח "טז" לכתב
20 ההתנגדות. זאת ועוד לטענת המתנגד בשנת 2015 הגיע הוא ומשפחתו לביקור בבית
21 המנוח ובביקור זה הודיעו המנוח ור. למתנגד ורעייתו שהם כתבו צוואות חדשות
22 לטובתם.
- 23
- 24 7. א. כאמור המנוח הלך לעולמו ביום 22.01.2018; האבלים ישבו שבעה בביתם של המנוח
25 ור. כאשר, התובעים, אחיו של המנוח דאגו לענייני הבית והמזון והתחושה היתה
26 משפחתית, עוטפת ומחבקת.
- 27 ב. לטענת המתנגד, בימי השבעה היתה לתובעים גישה לחדרו של המנוח ולמסמכי הבית;
28 לטענתו --, בעלה של התובעת --, נכנס מספר פעמים לחדר העבודה של המנוח,
29 רוקן ארונות מתכולתם עבור המטפלת וכיו"ב.
- 30 ג. עם תום השבעה חיפש המתנגד הצוואה שהמנוח ערך, ומצא את זו הנדונה משנת 1986,
31 אולם כאמור לטענת המתנגד, ידע הוא בבירור כי קיימת צוואה מאוחרת משנת 2015
32 ולכן טלפן ל-- ו- הודיע שמצא את הצוואה "הישנה", מסר להם את העותק המקורי
33 שמצא והם סיכמו כי ימשיך לחפש את הצוואה המאוחרת.
- 34 ד. לטענת המתנגד, העובדה כי הוא זה שמצא את הצוואה המקורית ומסרה לידי התובעים

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

מעידה כי היה בטוח שיש צוואה מאוחרת והיא תימצא.

ה. לאחר כחודש של "חיפושים" אחר הצוואה המאוחרת, פעלו התובעים להגשת הצוואה משנת 1986 לקיום.

8. א. לאחר פטירת המנוח, המשיכה ר. להתגורר לבדה בבית ב-- עם המטפלת --,

המתנגד הוא שתמך בר. ועמד לצידה במסירות מאז שאביו נפטר.

ב. לטענת המתנגד, נעשה ניסיון השתלטות על ר. עת התובעת -- הגישה בקשה להתמנות כאפוטרופוס על ר. (תיק א"פ 53942-05-18); המתנגד מפנה לדיווח מאת האפוטרופוס לדין שמונה לר. לפיו ר. מאשרת כי המתנגד הוא זה שעוזר ומסייע לה, ואילו -- רוצה את כספה ומנסה להשתלט עליה.

9. א. טוען המתנגד כי עסקין ב"צוואה שנשתכחה" שכן הצוואה שהוגשה לקיום, נערכה

32 שנים לפני פטירתו של המנוח, מספר שנים בטרם זכה להכיר את בנו יחידו ולימים גם את כלתו ושלושת נכדיו, אותם אהב אהבת נפש.

ב. המנוח אהב את בנו המתנגד ואת בני משפחתו- אשתו וילדיו- אהבת נפש, הם היו עבורו הכל. לא יעלה על הדעת שהמנוח לא שכח לחלוטין מצוואתו הישנה, או לחילופין לא חשב כי היא מבוטלת.

ג. לטענת המתנגד, מדובר במקרה נדיר בו אדם ערך צוואה לפני עשרות שנים, בינתיים מציאות חייו השתנתה לבלי הכר ונסיבות עריכת הצוואה זועקים לבטלה. כאשר המנוח הלך לעולמו כ- 32 שנים לאחר עריכת הצוואה הוא היה אדם שונה לחלוטין- אבן לבן וסב לנכדים בהם טיפל עד סוף ימיו.

10. לטענת המתנגד יש לפרש הצוואה תוך בחינת לשונה ובחינת הנסיבות החיצוניות לעריכתה. ברי כי אם נצמד להלך מחשבתו של המנוח ונתחקה אחר רצונו טרם פטירתו- אשר הובע על ידו הן בעל פה והן במעשים, תוך הבנה שמציאות חייו השתנתה באותם 32 שנים מן הקצה אל הקצה הרי שנגיע למסקנה המתבקשת כי רצונו של המנוח היה שהמתנגד הוא שיירש את רכושו.

11. עוד מפנה המתנגד לכך שיש לבצע השלמת חסר (לאקונה) בצוואה ונוכח השינוי כאמור שחל בחייו של המנוח. עוד טוען המתנגד כי עת המנוח ערך את צוואתו- גמירות דעתו היתה אך ורק לגבי מצב דברים זה- בו הוא ילך לעולמו בלי שיש לו קשר עם בנו. באופן זה ניתן ללמוד כי למנוח לא היתה כל גמירות דעת לגבי הוראות צוואתו במקרה בו יהיה לו קשר עם בנו. עובדה היא כי המנוח לא התייחס למצב אפשרי זה בצוואתו.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

12. אשר על כן עתר המתנגד לבטל את צוואת המנוח משנת 1986 ולהורות על חלוקת הרכוש עפ"י דין.

טענות התובעים

13. א. לטענת התובעים, עסקינן בהתנגדות סרק ריקה מתוכן אשר הוגשה על ידי בן המנוח ז"ל שבמשך 22 שנים לא קיים כל קשר עם אביו וזאת במטרה לשים את ידו על כלל רכושו של המנוח.

ב. המנוח ניהל את ענייניו הכספיים עפ"י שיקול דעתו ורצונו, לא "נשכח" ממנו דבר, לא נעלם מעיניו דבר וניסיון המתנגד לשוות למנוח "שכחה" הינו בבחינת לזות לשון ופגיעה בכבודו.

ג. עדכון המוטבים שביצע המנוח בשנת 2011 וכאמור בנספח "טו" להתנגדות, מרוקן מתוכן את טענת המתנגד כי המנוח לא ניהל את ענייניו או "שכח" שכן עדכון זה מעיד על רצונו של המנוח להעביר לידי המתנגד כספים מהותיים בשיעור של כ- 1.5 מיליון ₪- הא ותו לא.

ד. המנוח לא ערך צוואה חדשה וממילא לא "הועלמה" כל צוואה נוספת על זו שהוגשה לקיום דנן.

14. א. לטענת התובעים, מיד עם פטירת המנוח, ניסה המתנגד להשתלט על ר., בת זוגו של המנוח ולנצל את חולשתה ומצבה הנפשי והפיזי. המתנגד הביא אותה לבנק לצורך הוספת שמו כבעלים בחשבון, נטל את רכבה ללא היתר והוביל אותה בפני עורכת דין לחתימה על צוואה חדשה לטובתו.

ב. המתנגד קיבל כאמור כספים משמעותיים עפ"י הוראות המנוח אך בנוסף פעל לעשוק את ר. ועל כן נאלצו התובעים לעתור לביהמ"ש בהחלטות בבקשה למינוי אפוטרופוס לר.; ביום 31.07.2018 ניתן צו למינוי עמותת "שי אפוטרופסות" כאפוטרופוס קבוע לרכושה של ר..

15. א. לטענת התובעים, המנוח שימש כאב המשפחה, שמר על קשר חם ואוהב עם האחים ובפרט קשר מיוחד עם אחותו --. אין חולק כי במשך 22 שנים לא התקיים כל קשר בין המתנגד למנוח.

ב. המתנגד שמר על מרחק פיזי ונפשי, לא הזמין את המנוח ור. לחתונתו בשנת 2004 וכך גם לא למסיבות ברית המילה של שני בניו. לטענת התובעים המתנגד חי את חייו בצפון הארץ - לא דאג לצרכיו של המנוח ו/או ר. ולא שימש "כתובת" לעת היו זקוקים לעזרה.

16. א. המנוח הותיר אחריו צוואה אחת ויחידה מיום 20.06.1986; בתוך מגירה בחדר העבודה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

- 1 של המנוח היתה תיקייה ובה הצוואה הנדונה, צוואתה של ר. משנת 1997, צוואתו של
- 2 אחד האחים, מר --, שהפקיד עותק מצוואתו אצל המנוח בשנת 2008 וכן עותק
- 3 מחוזה המכר של הדירה ב--- שנמכרה בשנת 2015.
- 4 ב. התובעים מצהירים כי המנוח לא אמר להם כי ערך צוואה ו/או כי בכוונתו לערוך צוואה
- 5 וכדרכו פעל ברכושו עפ"י הבנתו ורצונו.
- 6 ג. המנוח כאמור עדכן את המוטבים בקופ"ג ורשם את בנו המתנגד ונכדיו, כמוטבים בה
- 7 ובכך דאג לרווחתו של המתנגד באופן המייתר עריכת צוואה חדשה.
- 8
- 9 17. הצוואה לא נשתכחה, המנוח ניהל את ענייניו הרכשיים עד ליומו האחרון בחדות ובצלילות
- 10 ובין היתר כעולה מהצהרות המתנגד עצמו כדלקמן:
- 11 א. בשנת 1999- המנוח נתן למתנגד סך של 57,000 ₪ לצרכי ניתוח.
- 12 ב. בשנת 2009 המנוח נתן למתנגד סך של כ- 200,000 ₪ עבור בניית הבית בצפון.
- 13 ג. בשנת 2015 המנוח נתן למתנגד סך של 50,000 ₪ להולדת הנכדה.
- 14 ד. בשנת 2011 המנוח עדכן את המוטבים בקופ"ג.
- 15
- 16 18. א. כאמור לעיל, לטענת התובעים צוואת המנוח לא נשתכחה וממילא עילת ביטול כגון זו
- 17 הינה במקרים נדירים ביותר שאינם תואמים המקרה דנן.
- 18 ב. אשר על כן מבקשים התובעים לדחות ההתנגדות וליתן צו לקיום צוואת המנוח.
- 19

המסגרת הנורמטיבית

על החובה לקיים את דברי המת

- 24 19. א. החופש לצוות – יסוד מוסד בדיני צוואות; מהחופש לצוות נגזרת החובה לקיום הציווי
- 25 – קו יסוד בדיני הזכייה על פי צוואה כמאמר הכתוב "קו היסוד של המחוקק בדיני
- 26 צוואות אינו אלא לקיים את דברי המת" (ע"א 869/75 בריל נ' היועמ"ש [פורסם בנבו]
- 27 03.11.1977).
- 28 המצווה לקיים את דברי המת – חולשת הן על קביעת תוקפה של צוואה והן על
- 29 פרשנותה. החובה האמורה מעוגנת הלכה למעשה בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו
- 30 כחלק מזכותו של אדם לכבוד- בחייו ובמותו, וכחלק מזכות הקניין שלו (ראה: ע"א
- 31 724/87 כלפה (גולד) נ' גולד [פורסם בנבו] (30.12.1993) וכן שאול שוחט "פגמים בצוואות", מהדורה
- 32 שלישית, 27-30).
- 33 ב. מטרת דיני הצוואה בכלל ודיני פרשנות הצוואה בפרט, הוא להגשים את רצונו ("אומד
- 34 דעתו") של המצווה וראה ש. שוחט "פגמים בצוואות" בעמודים 33-35.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

החופש לצוות מהווה ביטוי לאוטונומיה של הרצון הפרטי (ע"א 1900/96 טלמצי' נ' האפוטרופוס הכללי [פורסם בנבו] 12.05.1999) ומקורו במורשת התרבותית שלנו בהיותו עיקרון ידוע של המשפט העברי.

ג. מכאן הזהירות הרבה שנדרשת עת מתבקש בית המשפט להכריע בשאלת תוקפה של צוואה במסגרת תובענה לקיומה ובשאלת מובנה של הצוואה במסגרת תובענה לפרשנותה:

"אני חייב להודות, כי בכל פעם שצוואה באה לידי, זע משהו בתוך ליבי. בצוואתו של אדם גלומים לעתים מיטב שאיפותיו ובחירי חלומות חייו, ולעולם מלווה אותך ההרגשה העגומה, כי הנה היה אדם ואיננו, ומכל הווייתו, מכל עצמיותו, נשתיירו רק ג. ונות נייר אלה. ואתה - שהנך זר למנוח, לא עמדת מקרוב על ארחות חייו ועל מאווי לבבו, אתה מצווה להחליט ולקבוע אם יקומו ויהיו דברי המת, ואם יהיו כלא היו" (ש.ז. חשין המנוח "דמויות מבית המשפט" (תשי"ג), 144).

ד. המנוח ---- ז"ל אינו ניצב בפניי, אומד דעתו של המנוח הוא הקו המנחה בפרשנות צוואתו; תפקידו של בית המשפט להתחקות אחר אומד דעתו של המנוח ולחתור לקיום דבריו וראה עמדת שופטי הרוב ברע"א 5103/95 דשת נ' אליהו [פורסם בנבו] 16.05.1999.

פרשנות צוואה

20. א. צוואת המנוח אשר הוגשה לקיום בתיק זה נערכה שנים ארוכות טרם פטירת עורכה. בשנים שחלפו מאז עריכת הצוואה חלו שינויים מהותיים בחיי המנוח, הוא חידש קשר עם בנו היחיד-המתנגד בהליך זה. הבן נישא, הוליד ילדים והמנוח היה בקשר רציף והדוק עימם. הבן לא זוכה בצוואת המנוח (למעט המשך תשלום מזונות ילד ותשלום סכום סימלי לבן וכאמור בסעיף 2 לצוואה) ובוודאי שנכדיו של המנוח אינם מוזכרים בצוואת המנוח אשר נערכה כאמור שנים רבות לפני הולדתם.

השינוי המהותי שחל בנסיבות חייו של המנוח, מעמיד בספק את השאלה האם במועד פטירתו ביקש והתכוון המנוח שעזבונו יחולק עפ"י אותה צוואה ישנה.

נשאלת השאלה האם נוכח היות הצוואה בהירה וחד משמעית- יש לקיימה ככתבה וכלשונה או האם יש לבחון גם מעבר לה את הנסיבות שבה נערכה, מועד עריכתה, רצון המנוח כפי המשתקף מהנתונים שהונחו בפניי, כוונת המנוח והלך רוחו עובר לפטירתו.

ב. ההלכה הפסוקה נדרשה לא אחת למציאות מורכבת כאמור ובע"א 1900/96 טלמצי' נ' האפוטרופוס הכללי [פורסם בנבו] 12.05.1999:

"כמו בכל יצירה אנושית, גם בצוואה עשוי שיתגלה חסר. דבר זה יקרה כאשר הוראות הצוואה (המפורשות או המשתמעות) יוצרות חוסר שלמות הנוגד את אומד-דעתו של המצווה. במרבית המקרים, החסר נובע בשל אירועים שהתרחשו בין מועד עריכת

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

הצוואה לבין מות המצווה, ושלא נצפו בצוואה עצמה. טול מקרה ובו המצווה ציווה את כל רכושו לשני ילדיו, ראובן ולאה. לאחר עריכת הצוואה ולפני מות המצווה נולדה ילדה שלישית, ר.. שתיקת הצוואה ביחס אליה עשויה, בתנאים מתאימים, להיחשב כחסר... בכל המקרים הללו, ובאחרים, ניתן להכיר בחסר בצוואה" (שם, בעמ' 832).

21. האם מעבר לקיום הוראות הצוואה נדרש/רשאי בית המשפט להתחקות אחר אומד דעתו של המנוח !?

א. בשנים עברו, התבססו בתי המשפט על "תורת שני השלבים" לפיה תחילה יש לבחון את אומד דעת המצווה, כפי שמשמע מתוך לשון הצוואה; רק אם מתברר כי הצוואה עודנה טעונה פרשנות, אזי בוחנים את אומד דעת המצווה כמשמע מהנסיבות החיצוניות (ראה ע"א 239/89 שורש נ' גילי [פורסם בנבו] 16.03.1992). בפרשת **טלמצייו** האמורה, תמך הנשיא א. ברק (כתוארו דאז) בשיטה חד שלבית לפרשנות צוואה דהיינו, הליך הממזג את שלב הפרשנות הפנימית והחיצונית יחדיו. משכך, הפרשן רשאי לפנות לנסיבות חיצוניות, ללא מגבלות פורמליות, גם כאשר לשון הטקסט המשפטי ברורה וחד משמעית.

כך דבריו של הנשיא א. ברק לעניין השלמת חסר בצוואה בהתבסס על אומד דעתו ההיפותטי של המצווה:

"חסר זה מוסמך השופט להשלים ("פרשנות משלימה" – "Erganzende – Auslegung"). הדבר נעשה על-פי אומד-דעתו של המצווה בעת עריכת הצוואה, כפי שהוא עולה מתוך הצוואה והנסיבות. בהיעדר אומד-דעת (ריאלי) של המצווה – שכן הוא לא צפה הבעיה ולא נתן דעתו עליה – יש להשלים החסר על-פי רצונו ההיפותטי של המצווה. רצון זה הוא הרצון שיש להניח כי היה לו בעת עריכת הצוואה אילו נתן דעתו לחסר. השופט ממשיך את קו המחשבה של המצווה, ומשלים באמצעותו את שהמצווה עצמו החסיר" [פרשת **טלמצייו** בעמ' 832]. כן, ראו: אהרן ברק **פרשנות במשפט - הצוואה** 409-389 (תשס"א)

ב. מסקנה זו עולה בקנה אחד עם גישתו של כב' הנשיא ברק ב "**פרשת אפרופים**" (ע"א 4628/93 [פורסם בנבו] 06.04.1995) שקבעה כי בדיני החוזים אין לפעול עוד בשיטת שני השלבים אלא בשיטה פרשנית משולבת שמאפשרת מעבר מתמיד מלשון החוזה לנסיבות החיצוניות ללא מגבלה- על מנת לבצע את התהליך הפרשני, צריך הפרשן להיות מודע, בו זמנית, הן לטקסט והן לנסיבות.

ג. גישה ליברלית זו של הקניית משקל לנסיבות, מיושמת כיום בפועל בעת פירוש צוואות וניתן לראות פסקי דין בהם מופעלת השיטה החד שלבית תוך פנייה לנסיבות עריכת הצוואה.

ראה ת"ע 6013/99 **בן טובים נ' יסקין** שם קבעה כב' השופטת צ. צפת:

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

1 " פרשנות הצוואה מבוססת על בירור התכלית הסובייקטיבית של המצווה ופרשנות
2 במובן הרחב. המצווה היא לקיים את רצונו של המצווה, מכאן כי על ביהמ"ש להביא
3 להגשמת רצונו "האמיתי" של המצווה. אומד הדעת של המצווה הוא "מלכת הצוואה"
4 או "כוכב הצפון" המדריך אותנו בהבנתה. לאומד הדעת של המצווה "הנשמה", קרי,
5 כוונתו ורצונו האמיתי, יש לתת משקל מכריע בפרשנות הצוואה". [פורסם בנבו]
6 (30.09.2001).

7
8 ראה גם: תמ"ש (ת"א) 32240/02 [פורסם בנבו] (17.11.2005); תמ"ש (כפ"ס) 3963/01 [פורסם
9 בנבו] (23.05.2006); תמ"ש (אשדוד) 54844-03-21 [פורסם בנבו], (25.05.2021); תמ"ש 2490/08
10 [פורסם בנבו] (17.07.2012).

11
12 22. בפסקי דין אחרים של ביהמ"ש העליון, הובעה הסתייגות מגישת כב' הנשיא ברק בפרשת
13 טלמצי"ו;

14 ראה: דברי כב' הש' הנדל בבע"מ 8300/11 פלוני נ' פלוני [פורסם בנבו] (02.08.2012);
15 דברי כב' השופט דנציגר ב- ע"א 7631/12 ישראל אמסטר נ' קרן קיימת לישראל [פורסם בנבו]
16 (12.08.2015): " גם בבית משפט זה הובעה לאחרונה הסתייגות מגישתו המרחיבה של הנשיא
17 ברק באשר לפרשנות צוואה...".

18 וכך סיכם הדברים חברי כבוד השופט י. שקד בת"ע 51618-07-15 פלוני נ' אלמוני [פורסם
19 בנבו] (17.01.2016):

20 "הנה כי כן, בבית המשפט העליון נחלקו הדעות בעניין השיטה הפרשנית בה יש לנקוט
21 בבוא בית המשפט לפרש צוואה ... חשוב להדגיש, כי על דעת כולם, עת בית המשפט מפרש
22 צוואה, עליו להתחקות אחר כוונת המצווה בעת עשיית הצוואה, כדברי כב' השופט דנציגר
23 בעניין אמסטר: "בבוא בית המשפט לפרש צוואה, עליו להציב לנגד עיניו את העיקרון כי יש
24 לכבד את רצון המת, כחלק מהאוטונומיה של הרצון הפרטי המעוגן בכבודו של האדם" (סעיף
25 26 לפסק הדין). המחלוקת היא, אפוא, בשאלה כיצד ניתן לעמוד על אומד דעת המצווה
26 בצורה מיטבית".

27 יוצא אפוא כי בתי המשפט תמימי דעים באשר למטרה אליה יש לחתור, אולם חלוקים באשר
28 לדרך הראויה להגיע אליה.

29
30
31 23. א. אל כללי פרשנות צוואה אלו, יש להוסיף את כללי הפרשנות ה"רגילים" לרבות אלו
32 הנובעים ומבוססים על דיני החוזים ועקרון תום הלב וראה ע"א 5187/91 י' מקסימוב ואח'
33 נ' ת' מקסימוב ואח' [פורסם בנבו] (22.06.1993).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

עיקרון תום הלב הינו עיקרון על החולש על כל חלקיה של שיטת המשפט הישראלית, וזאת באמצעות סעיף 61(ב) לחוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973. גם בדיני הצוואות עשה בית המשפט העליון שימוש בעיקרון תום הלב לדוגמא בהקשר של הסתלקות יורש מחלקו בעיזבון וראו: רע"א 5103/95 דשת נ' אליהו [פורסם בנבו] (16.05.1999); ע"א 4402/98 יצחק מלמד נ' אשכנזי סולומון [פורסם בנבו] (17.11.1999); עמדתה של כב' השופטת ע. ארבל בבע"מ 10807-03 אליקים זמיר נ' רות גמליאל [פורסם בנבו] (04.02.2007).

נוכח כל האמור, סבורה אני כי ניתן ויש לעשות שימוש בעיקרון תום הלב הן במובן של מתן פרשנות לצוואה העולה בקנה אחד עם כוונת המוריש והן כמנוף להשלמת חסר בצוואה ובהסתמך על הנסיבות והנתונים ההיקפיים.

ב. בנוסף לעקרון תום הלב, יש לקחת בחשבון בעת פירוש הצוואה גם את שיקולי הצדק. הפרת עקרון תום הלב, בנסיבות בהן "זעקת ההגינות" אינה מתירה הגעה לתוצאה בלתי צודקת, גוברת אפילו על דרישת הכתב בדיני המקרקעין (ראה ע"א 8234/09 פרץ נ' שם טוב [פורסם בנבו] (21.03.2011) ו- ע"א 986/93 קלמר נ' גיא, [פורסם בנבו] (פס"ד מיום 12.06.1996). במלאכת פרשנות הצוואה, יש מקום אף לשיקולי צדק, יושר והגינות ואלו ייבחנו בתוך מכלול הנתונים וראה דנ"א אהרון נ' אהרוני [פורסם בנבו] (22.03.2005).

24. לאחר שבחנתי כלל הנתונים כאמור לעיל ובהתחשב במגמת הפסיקה המאמצת בחינה כוללת של הנתונים והסתכלות רחבה, נחה דעתי כי לשם קיום רצונו האחרון של המנוח את שייעשה ברכושו אין לבחון אך את לשון צוואת המנוח אשר הוגשה לקיום. על מנת להבין הלך רוחו של המנוח והבנת הוראות הצוואה - יש לבחון הנסיבות החיצוניות באותה עת, כך שתוכנו של מסמך ייבחן ויילמד מתוך הקשר רחב של נתונים עובדתיים. בחינת נסיבות חייו של המנוח, מצבו המשפחתי של המנוח בעת עריכת הצוואה בשנת 1986, חידוש הקשר עם בנו ועם ילדיו (הם נכדי המנוח), בחינת תום הלב של הצדדים, בחינת סבירות ההכרעה ושיקולי צדק כפי שעולה מהעדויות הרבות שיפורטו להלן מובילה למסקנה כי זהו המקרה בו על בית המשפט לנקוט בדרך הפרשנות במובנה הרחב, תוך זליגה לנסיבות והתמונה הכוללת והכל על מנת ליישם רצונו של המנוח.

צוואה שנשתכחה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

כאמור לעיל, טען המתנגד כי הצוואה מ-1986 אשר הוגשה לקיום, נשתכחה מליבו של אביו וכי הוא לא ייחס לה חשיבות משפטית. האמנם?!

25.א. העיסוק בצוואה שנשתכחה, אינו שכיח בפסיקה הקיימת ועד היום אין קביעה מכרעת לעניין זה בפסיקת ביהמ"ש העליון;

ב- ת"ע 7355/89 בורשטיין נ' מסר, עסק ביהמ"ש המחוזי מפי כב' השופט שטרזמן בצוואה שנשתכחה, וקבע בין היתר כי: "השיכחה היא מידת אנוש והאפשרות, שהמנוח לא זכר את צוואתו מ-1967, נראית בעיניי מתקבלת על הדעת. החיוב, אם קיים חיוב על פי דין, לקיים צוואה שנשתכחה וברור שאין בה לקיים את דבר המת, יכול להביא לתוצאות בלתי נסבלות. נניח שבחור צעיר לימים וחסר כל מבטיח לנערותו, בחירת לבבו, את כל רכושו והוא מוכיח לה את אמינותו בהעלותו על הנייר בכתב ידו ובחתימתו את צוואתו, המעניקה לה את כל אשר לו וכל אשר יהיה לו ברבות הימים. צוואתו נכתבת בצלילות הדעת ובכנות, כי ליבו הלך שבי אחריה והיא מקבלת את הצוואה ושומרת אותה בביתה. חלף זמן, האהבה בינו לבניה חלפה ונפרדו דרכיהם כעבור 22 שנים, כאשר הלך אותו בחור לעולמו שבע ימים ורב פעלים והוא בעל ממון רב, מניות ומגרשים, מקרקעין ומפעלים, ומשאיר אחריו אשה, שהיתה אהובת ליבו עשרות שנים, בנים ובנות, שלא היה גבול למסירותו אליהם ולאהבתם אליו, מופיעה אותה נערה, שהיא כבר גברת כבודה, שולפת את אותה צוואה ואומרת: "הכל שלי, כי כך ציווה בעבר אהובי, שאת זכרו אני נוצרת בלבי". האם, בהיעדר ראיה כתובה על ביטול הצוואה לא יהיה מנוס מפסיקה המצווה על קיומה ואגב כך מנסלת את משפחת המנוח מנכסיו?! הוא, בוודאי, שכח אותה צוואה, שנכתבה בלהט הנעורים, וסמך על היותם של רעייתו, בניו ובנותיו יורשיו על פי דין, כך שלא נזקק לרישום צוואה, המנחילה את רכושו ליורשיו על פי החלוקה הקבועה בדין. האמנם ייפרדו הדין והצדק בפסיקת בית המשפט אשר יקבע, כי מן הדין לקיים את הצוואה למרות עיוות רצונו של הנפטר כתוצאה מכך? "

[פורסם בנבו] (28.10.1992).

כב' השופט שטרזמן הדגיש באותה פרשה כי בישראל לא קיימת הוראת חוק המורה על ביטול צוואה בשל שינוי נסיבות, אולם בהתבסס על פסיקה מתחום פרשנות חוזי ביטוח (ע"א 138/74 חסקין נ' חסקין), סבר כי יש מקום לתור אחר כוונתו האמיתית של המנוח ובנסיבות מתאימות אף לקבוע כי הצוואה בטלה.

כך קבע: "למרות ההבדל בין דיני החוזים והביטוח לבין חוק הירושה, איני סובר שאין ללמוד גזירה שווה מהפרשנות המפקיעה זכות הנהנית על פי פוליסה בגלל גירוש, לפרשנות הראויה לביטול זכותם של נהנים על פי צוואה, בגלל כישלון מטרתה כתוצאה משינויים במעמדם של הנהנים הנקובים בצוואה כתוצאה מפטירתם, או בגלל ריחוקם של צאצאיהם מליבו של המנוח בשנים שקדמו לפטירתו".

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

ב. אכן, בית המשפט העליון ב-ע"א 5654/92 בורשטיין נ' מסר, הפך את נימוקי פסק הדין בקבעו כי אין להיזקק לנסיבות חיצוניות מקום בו לשון הצוואה ברורה. עם זאת, אישר ביהמ"ש העליון את התוצאה אליה הגיע ביהמ"ש קמא, מכוח הוראת סעיף 49 לחוק הירושה, לפיה, אם מתו הזוכים לפני המצווה, ואם נותרו לו צאצאים, הם יירשו אותו במקום הזוכים.

כך, נקבע בפסק הדין: "כאמור, השתית בית המשפט קמא את מסקנתו בדבר בטלותה של הצוואה על אומד דעת המצווה כפי שהשתמע מנסיבות העניין. אולם איני רואה להזדקק לנסיבות חיצוניות לצוואה שעה שלשונה ברורה. זה הכלל שביסוד סעיף 54 לחוק הירושה... כאמור, לשון צוואתו של המנוח ברורה, והוראותיה משתלבות זו בזו ויש בהן ללמד על כוונתו. ואילו בית המשפט קמא הגיע למסקנה, שאין בידי לקבלה, בדבר בטלות הצוואה, מתוך שהדריך עצמו על אומד דעת המנוח מנסיבות חיצוניות לצוואה ובמנותק מהוראות הצוואה עצמה... ... שבנסיבותיו הספציפיות של המקרה ייתכן שצדק השופט המלומד בסברתו שאילו היה המנוח נשאל בעת פטירתו אם מעדיף הוא את בנו על צאצאי אחיו היה משיב על שאלה זו בחיוב; דא עקא, ששומה עלינו לפעול במקרה שלפנינו על יסוד שיקולים נורמטיביים ולא על יסוד שיקולים אינדיווידואליים של צדק, העשויים להשתנות ממקרה למקרה" [פורסם בנבו] (29.04.1996).

26. אלא שלאחר פסק הדין בעניין בורשטיין נ' מסר (1996), ניתן על ידי כב' הנשיא דאז א.ברק פסק דין ב- ע"א 1900/96 טלמצי' נ' האפוטרופוס הכללי (1999), בו קבע בית המשפט כי בעת מלאכת פרשנות ניתן לפנות גם לנסיבות חיצוניות בעת מלאכת הפרשנות: "במתח הפנימי שבין ה"גוף" (הטקסט של הצוואה) לבין ה"נשמה" (אומד דעת המצווה), יש ליתן, בפרשנות הצוואה, משקל מיוחד ל"נשמה". הטעם לכך הוא זה: האינטרס היחיד הראוי להגנה בצוואה הוא רצונו של המצווה" (שם, בעמוד 826). בפרשה זו, הוענקו דה פקטו לשופט היושב בדין, כלים פרשניים רחבים וכפי המפורט לעיל בהרחבה.

27. בתי המשפט בערכאות הדיוניות נדרשו מעת לעת לבחון תקפות צוואה אשר נערכה שנים רבות טרם פטירת המצווה ועת נסיבות חייו היו שונות לגמרי מאלו בעת פטירתו.

א. ב- ת"ע 948-02-09 סלים עלימי נ' אליאס עלימי [פורסם בנבו] (12.05.2011), נדרש סג"נ השופט זגורי לסוגיית צוואה שנשתכחה. לאחר שסקר את הפסיקה הקיימת בעניין, קבע כי: "זה המקום לציין, כי זולת המקרה לעיל (פרשת בורשטיין – מ.ד.) לא מצאתי (וכך גם ב"כ היורשים על פי דין), כל מקרה אחר בפסיקה שדן בטענה "שנשתכחה מלבו של המצווה צוואתו", או כי "שינוי נסיבות הצדק פרשנות המבטלת את הצוואה" ולא סברתי שמקרה זה אמור להיות חריג בתבנית נוף הפסיקה.. יחד עם זאת, הנסיבות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

שבפניי אכן חריגות ויוצאות דופן ; מדובר בחלוף של 34 שנים מאז מועד עריכת הצוואה ועד מועד פטירת המנוח. מדובר בשינוי נסיבות מהותי המתבטא בפטירת אשת המנוח עוד בחייו וזאת כעשרים שנה לפני שהוא נפטר ומדובר בצוואה ששותקת לחלוטין ביחס לנסיבות של פטירת "היורש הראשון", (קרי אשת המנוח), עוד בחיי המנוח. רוצה לומר, כי אין בידי לפעול על פי פסיקת בית המשפט המחוזי בעניין מסר נ' בורשטיין, בייחוד שעה שטעמיה לא אומצו בפסיקת בית המשפט העליון. יחד עם זאת, סבורני כי מדובר בנסיבות מיוחדות, אשר משליכות על המהלך הפרשני של הוראות הצוואה והדין החל עליה. אכן כדברי כב' השופט שטרומן "שכחה היא מידת אנוש והאפשרות המנוח לא זכר את צוואתו מתקבלת על הדעת". דברים אלה מוצאים חיזוק בראיות שלפניי".

ב. בפסק הדין שבת"ע 32072-10-13 פלוני נ' אלמוני [פורסם בנבו] (16.05.2017) קבעה כב' השופטת גורביץ שינפלד כי: "במקרה כאן, מצאתי כי "לשונה הפשוטה" של הצוואה אינה עונה על רצון ואומד-דעת המנוחה למרות שלכאורה הוראותיה ברורות. לטעמי המקרה כאן, הוא אחד מבין מקרים נדירים בהן יש לקבוע כי הצוואה היא צוואה שנשתכחה, לפנות לנסיבות החיצוניות ולא לפרש הצוואה בהתאם. מהעדויות שנשמעו הגעתי לכלל מסקנה כי הצוואה מיום 30.08.1980 נשתכחה על ידי המנוחה ואינה משקפת את רצון המנוחה. כן הגעתי למסקנה כי תובע 1 הסתיר קיומה במכוון הן מהמנוחה והן מאחיו, כשהוא "אורב" לשעת הכושר". בנסיבות אלו מצאתי כי יש לפרש ולהשלים החסר בצוואה בהתאם לנסיבות, עמדותיה ויחסה של המנוחה לילדיה, שהשתנו – מאז מועד עריכת הצוואה, 33 שנים טרם פטירתה...משמעות העובדה כי מדובר בצוואה שנשתכחה היא כי כאשר הנסיבות החיצוניות מצביעות, חד משמעית, על רצונה של המנוחה לחלק עיזבונה בין כל ילדיה מתוך דאגתה לכל ילדיה בשיווין, ורצון זה בא לדידי ביטוי אף בצוואה ניתן להשלים החסר לפרש הצוואה ביחס לנסיבות החיצוניות".

ג. בת"ע 2640-06-18 פלוני נ' פלוני [פורסם בנבו] (06.03.2020), מפי כב' השופטת אליה נוס אזכר ביהמ"ש את פסקי הדין הנקובים דלעיל וכך קבעה השופטת נוס בעמוד 29 לפסק הדין:
"לנוכח הקביעה כי מטרת הצוואה הייתה להגן על רכוש המנוח בעת גירושיו, ומאחר שבעת כתיבת הצוואה לא היה מצבו האישי של המנוח זהה למצבו בעת פטירתו, אז הקים משפחה, והיה בעל לרעייתו, ואב לילדיו, ולאחר שהוכח כי המנוח קיים מערכת יחסים טובה עם בני משפחתו אלה, יש לפרש את לשון הצוואה באופן מצומצם, המכיל אותה על מצב הדברים כפי שהיה בעת שנכתבה. רוצה לומר, לו אכן היה המנוח הולך

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

לעולמו בעת ההיא, חפץ היה שעזבונו יועבר לארבעת הזוכים על פי הצוואה. אולם לא
היה זה רצונו בחלוף שנים מכתירת הצוואה. היות שהמנוח האריך ימים והקים
משפחה, כאשר במקביל חל ריחוק משמעותי בינו לבין התובע 1, עליו כעס, ונגדו היפנה
האשמות חמורות, וכן לא היה המנוח קרוב לאחייניו, אין מנוס מלפנות לנסיבות
החיצוניות לצוואה אשר הוכחו בפני בית המשפט, ואשר מובילות באופן חד משמעי
לקביעה כי רצונו של המנוח באחרית ימיו היה כי הנתבעים הם שיירשו אותו לאחר
מותו. כיוון שאלה הם פני הדברים, יש לקבל את ההתנגדות לקיום הצוואה, מן הטעם
שמדובר בצוואה שנשתכחה, תוך פרשנות הצוואה כך שהיא לא תקיים אם יתגרש
המנוח מאשתו הראשונה, בעטיה נערכה הצוואה ולא כל שכן, אם יקים משפחה"

מן הכלל אל הפרט - הראיות

בתיק זה התקיימו שלושה דיוני הוכחות ארוכים, בני מאות עמודי פרוטוקול ואשר במסגרתם
נשמעו למעלה מ-20 עדים ; בפסק דין זה ולמען היעילות הדיונית- תובא התייחסות אך לעדויות
אשר מצאתי אותן רלוונטיות, בלתי תלויות ואמינות.

עדויות מטעם המתנגד

28. א. העד הראשון אליו אתייחס הינו מר כ., חברו הטוב ביותר של המנוח מזה
כחמישים שנה ועד לפטירת המנוח; מר כ. העיד בתצהירו כי הכיר את המנוח בשנת 1960
ויחד עבדו הם בתעשייה האווירית. עשרות שנים שבהן התראו מדי יום למשך שעות ארוכות
וגם בסופ"ש בילו יחד. בסעיפים 8-12 לתצהירו (מיום 09.06.20) מפרט מר כ. אודות יצירת
הקשר בין המנוח לבין המתנגד בנו, אודות הקשר החם שנוצר עימו ועם בת זוגו של המנוח ר.
וכן כי הקשר של המנוח עם בנו ונכדיו היה "הדבר הטוב ביותר שקרה לו".

מר כ. אף העיד על העניין בפרוטרוט בפניי :
"ש. המנוח אמר לך שהוא עשה צוואה ?
ת. אישית, לא, אבל אמר שהוא דואג לנכדים, זה בטוח. הוא אמר לי .., אני דואג לנכדים,
כי תמיד דיברנו, ישבנו בחדר יותר קטן מזה, שנינו. הוא אמר לי, את ג., אני יודע שהוא
עשה, הלך לקופת גמל, הוא חתם לג. ואני חתמתי לאשתי, כי היינו קרובים מאוד, הוא היה
מספר לי הכל, ישר. כן, גם הכרתי את אשתו --- ואני גם הכרתי את המשפחה הנפלאה הזו,
הם ידידי גם כן, והיינו ממש קרובים, להגיד צוואה, לא, אבל Over heard, Over heard,
את המילה אתה מכיר באנגלית, Over heard, שר. אומרת, אנחנו דאגנו לנכדים, ואני לא,
בכוונה באיך ומה, לא נכנס לזה, כי אתה יודע, כשאתה מדבר עם מישהו על צוואה, הוא
תמיד חושב שהוא הולך למות ואתה לא מדבר איתו על זה. הוא לא היה פתוח לנושא זה,

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

לצוואה, כי פוחדים שהולכים למות. עכשיו, את הצוואה שהוא כתב לגבי הטיסות,
כשהתחלנו לטוס, אז ביקשו מאיתנו לעשות צוואה, כי אנחנו עושים טיסות מסוכנות,
כשקורה משהו, מה קורה. אז הוא כתב צוואה " (ראה עמוד 60 לפרוטוקול מיום 14.09.2020, שורות
16-30).

וכן בעמוד 63 בשורות 7-24 לפרוטוקול, שם העיד מר כ. כי המנוח היה מאוהב בנכדיו והצהיר
כי ישאיר להם הכל.

כאמור לעיל, מר כ. היה חבר נפש של המנוח וגם חבר קרוב של אחי המנוח הם התובעים;
במהלך עדותו הביט מר כ. לעבר התובעים ואמר: "... המשפחה הזו נהדרת, הם חברים שלי
באותה מידה, לגמרי. אני יודע על כל אחד, מ---, ו---, את כולם אני מכיר היטב היטב.
הם היו חלק מהמשפחה שלי באותה מידה" עמוד 67 לפרוטוקול, שורות 17-20.

בהמשך הביט מר כ. אל התובע -- ואמר: "ו---, אני מצטער באמת על כל הדבר הזה, זה כואב
לי הלב, כואב לי הלב, באמת כואב לי הלב" ומר --- השיב לו: "הכל בסדר. אני אוהב אותך".
ראה עמוד 67 לפרוטוקול בשורות 27-29.

וכך בסיום עדותו של מר כ.:

"ת---, אני באמת, ---, אני אומר את האמת שלי וזה הכל...לאף אחד,
מר --: הכל בסדר.

ת. אנחנו תמיד נישאר חברים, כי --- היה כמו אח שלי באותה מידה."
ראה עמוד 72 לפרוטוקול, שורות 24-28.

יוער דכאן כי עדותו של מר כ. היתה אמינה עליו וכי התרשמתי כי העד שח מתום ליבו ותחת
הקשר האמיץ שהיה לו גם עם התובעים.

עוד מדבריו של מר כ. למדנו על הרקע לעריכת הצוואה הנדונה; לטענת מר כ. שניהם עבדו
כאנשי צוות אוויר במחלקת ניסויי טיסה- עבודה שרמת הסיכון בה גבוהה ועל כן נאמר להם
בשלב מסוים שצריך לעשות צוואות ולהסדיר את ענייני הרכוש.

"אמרו לנו: "עולים לאוויר לא יודעים אם חוזרים". על הרקע הזה --- ערך את הצוואה
הזאת משנת 1986. מאז אותו מועד- --- לא הזכיר את הצוואה ולא דיבר איתי עליה ולו
במילה. היו לנו כמה וכמה שיחות על ענייני כסף ורכוש והצוואה הזו מעולם לא עלתה. זה
ברור לי לגמרי שבמהלך השנים --- שכח שהוא עשה את הצוואה הזאת"
ראה סעיף 15 לתצהיר מטעם מר כ..

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

גם בעדותו של מר כ., חזר על הדברים האמורים והדגיש כי הוא והמנוח ערכו את הצוואות שלהם באותו מועד ובאותן נסיבות כאמור ואולם מאז לא הזכיר המנוח את הצוואה ולא דיבר עליה מעולם:

"ש. תסביר לי איך, על בסיס מה הגעת לאמירה, ש--- לא זכר?
ת. כי אם הוא היה זוכר את זה, הוא היה מספר לי. היינו כ"כ קרובים, כ"כ קרובים, הוא היה אומר לי, כתבתי אז, בזמנו. היינו מאוד מאוד קרובים, זה קשה לך להאמין עד כמה היינו קרובים. תשמע, ישנו יום יום, במשך קרוב ל-50 שנה, בקפסולה קטנה, הוא ראש השטח ואני ראש המעבדה, חברים לנפש. ממש ככה...

ש. איך אתה אומר, מצהיר לבימ"ש: "ברור לי לגמרי, שבמהלך השנים -- שכח שהוא עשה את הצוואה הזו",

ת. כן,

ש. איך אתה אומר את זה לבימ"ש?

ת. כי -- מספר לי את זה, הוא היה מספר לי את זה.

ש. שמה?

ת. אני כ"כ חברים קרובים, הוא היה מספר לי שהוא עשה בכלל צוואה.

כב' השופטת: אבל אמרת שלא דיברתם על זה?

ת. לא, לא, לא. אז, כשעשינו את הצוואות, והוא עשה וגם אני עשיתי וכל אלה שטסים

עושים את זה, אבל גם אני שכחתי מזה, בוא נאמר את האמת. גם אני שכחתי מזה

לגמרי". (הדגשה בקו תחתון לא במקור – מ.ד.)

עמוד 68 לפרוטוקול, שורות 1-20.

מעדותו של מר כ. אשר היתה אמינה עליי כאמור, עלה כי המנוח לא דיבר עימו מעולם אודות צוואת 1986, לא העלה העניין ו/או נושא ירושה וכי לא הזכיר הצוואה הנדונה יותר מעולם; על כן חזר מר כ. על מסקנתו כי המנוח שכח מהצוואה שערך וכי היא אינה משקפת את רצונו האחרון.

ב. עדה נוספת רלוונטית הינה חברתו הטובה של המנוח מזה עשרות שנים, הגב' --- אשר העידה בפניי ביום 09.09.2020; במסגרת תצהירה טענה כי המנוח היה בקשר חם ואוהב עם בנו ונכדיו וכי הוא עתיד "להשאיר" הכל ליוצאי חלציו וראה סעיפים 6-10 לתצהירה;

וזו עדותה בפניי בעמוד 12 לפרוטוקול, בשורות 15-34:

"ת. אני יכולה לעזור לך, אני דיברתי עם ---. ישבנו יום אחד ודיברנו. הוא ידע שאני

נותנת הרבה לילדים שלי, יש לי ארבעה ילדים, והוא סיפר לי על ג., איך נוצר הקשר ואיך

זה התחיל, והוא אמר שהוא משאיר לו את הכל.

ש. מתי הוא אמר את זה?

ת. מתי הוא אמר את זה? אין לי תאריך. אני לא זוכרת תאריך.

כב' השופטת: כמה שנים לפני פטירתו? את יכולה למקם?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

- 1 ת. זה הרבה שנים לפני פטירתו.
2 כב' השופטת: הבנתי.
3 עו"ד קניר: והוא אמר לך עשיתי צוואה?
4 ת. זה אני לא יודעת.
5 ש. מה לא יודעת? הוא אמר לך אני משאיר את הכל לג., עכשיו,
6 ת. הוא משאיר, הוא לא אמר לי צוואה, אני לא דיברתי על צוואה, כי אין לי מושג. הוא
7 אמר שהוא משאיר את הכל לג., זה הבן שלו ונצצו לו העיניים.
8 ש. 5 שנים אחורה? 6 שנים אחורה? 10 שנים אחורה?
9 ת. כן, כן, משהו כזה.
10 ש. לא, אני שאלתי כמה תאריכים, זה 10 שנים אחורה? אני שואל שאלה מאוד עדינה.
11 ת. אני לא אגיד לך סתם, כשאני לא זוכרת."
12
13 ג. עדה נוספת הינה הגב' ---- שכנתם הקרובה של המנוח ובת זוגו ר. ז"ל- השכנה
14 העידה כי המנוח ור. אהבו את הנכדים אהבה עזה ולא יכול להיות שלא דאגו לג. המתנגד
15 וראה סעיפים 4-7 לתצהירה. העדה הופיעה בפניי ביום 09.09.2020 והעידה כי ר. דיברה על
16 הנכדים:
17 "ש. יפה. עכשיו, כשאת מדברת איתה, על מה אתן מדברות?
18 ת. על הכל. היא בעיקר דיברה על הנכדים ועל ג., שהיא מאוד אוהבת אותם וכל פעם
19 הראתה לי תמונות שלהם, שהיא מאוד מחוברת אליהם, שזה הנכדים שלה לכל דבר ו---
20 זה הבן שלה, ש-, ג. זה הבן שלה, וכל הזמן הראתה לי תמונות והראתה לי את הלוח שנה,
21 ומה הם רשמו לה ליומולדת" עמוד 15 שורות 2-26.
22
23 וכן כי לא הגיוני כאמור כי לא הותירו הרכוש לג., בנו של המנוח:
24 ש. הבנתי. כשאת אומרת: "אני לא מאמינה ש- --- לא דאג ל- ---". על בסיס מה את,
25 ת. כי כל הזמן הם דיברו, זה היה החיים שלו, ג. והילדים והנכדים,
26 ש. לא לא, אני אבל מדבר איתך על הסוף, ש- --- לא דאג ל- ---, מאיפה את יודעת להגיד
27 את זה? הרי זה עניין עובדתי?
28 ש. אה, זו מחשבה?
29 ת. אני אמרתי שזה לא הגיוני ש- --- לא דאג ל- ---. זה לא הגיוני לחלוטין, כי -- והנכדים,
30 זה היו החיים שלו ושלה, אפילו שהם לא היו הנכדים שלה, כאילו, אוטנטיים, היא עמדה
31 על זה שאלה הנכדים שלה, הם היו לכל דבר. ראה עמוד 17, בשורות 8-20.
32
33 ד. עד נוסף הינו מר ---, אשר עבד עם המנוח עשרות שנים בתע"ש;
34 מר --- העיד כי המנוח דיבר רבות על נכדיו וכי הוא עתיד "להשאיר להם הכל". ראה סעיפים
35 5-7 לתצהירו. מר --- העיד בפניי ביום 09.09.2020 וכך טען בעמוד 19 לפרוטוקול:

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

1 "ת. אני אגיד לך. אני הכרתי את ---, כמו שאמרתי, 40 שנה. היינו הולכים לטיולים
2 ביחד, היה בא וכל זה וכל הזמן נחשב כרווק, עד שיום אחד, בת הזוג שלו, ר., נודע לנו שיש
3 לו ילד ושהייתה לו תאונה עם היד וכל זה. אז היא ביקשה ממנו שילך לבקר אותו לראות,
4 לפחות, יש לך בן. הוא הלך ומאז הוא לא הפסיק לדבר עליו. רק שהוא כל הזמן, כל הזמן,
5 שהוא שוכח ומספר עוד פעם ומספר עוד פעם, שהנכדים, הוא השתגע עליהם. הבן שלו, אני
6 לא ראיתי אותו הרבה פעמים, אבל אני כבר מכיר אותו רק מהסיפורים. כל פעם היה מספר
7 והיה קורא לאשתו, סליחה, לבת זוג שלו, ---. זה הכינוי.
8 ש. --- ?

9 ת. תבואי, תראי להם את הנכד, תראי את זה, זה נולד, היינו אצלם, תראה בחגים. אתה
10 הרגשת שינוי, שהוא מרגיש שיש לו משפחה, שהוא חי מחדש, כי הוא היה קצת שתקן,
11 אבל בפעמים האלו, כל פעם שנפגשנו, הרי ישבנו פחות או יותר במקומות קבועים, נפגשנו
12 פעם בחודש, 18 זוגות, והוא היה תמיד כזה, רוב הזמן, יושב על ידי ועם אשתי. אז תמיד
13 היה אומר, --, תראי את הנכד, תראי את הבן,

14 כב' השופטת: כן, אבל אתה אמרת שהעניין של הצוואה היה באוויר. למה התכוונת?

15 ת. כאילו שהיה מובן מאליו.

16 כב' השופטת: שמה ?

17 ת. זהו, שאני לא רוצה להטעות, כי לא שמעתי, אבל הייתה הרגשה שכן, זאת אומרת, איך
18 קוראים לזה? זה הכל. אבל על שום מה? אני לא יכול להגיד,

19 כב' השופטת: אבל אתה אומר שהייתה הרגשה באוויר שמה?

20 ת. היינו בטוחים שהוא מוכן לתת את הנשמה. זה בטוח.

21 כב' השופטת: הבנתי, למי?

22 ת. לבנים האלה, לבן שלו ולנכדים. (שורות 1-32 לפרוטוקול).

24 ה. עדה משמעותית נוספת הינה הגב' ---, מנהלת תיק השקעות של המנוח בבנק. עדה זו ציינה
25 כי הכירה את המנוח כ- 4 שנים טרם פטירתו, פגשה אותו אחת לחודש ובנוסף ניהלו שיחות
26 טלפוניות רבות.

27 הגב' --- העידה עדות ספונטנית והיה נראה כי היא משיחה מתום ליבה על שיחותיה הרבות
28 והספונטניות עם המנוח:

29 ש. הבנתי. המטרה של ההגעה שלך הנה, היא מבחינתי לא לצורך הפעולות
30 הבנקאיות שביצעת בכלל. אנחנו מנהלים פה הליך משפטי אחר, שנוגע לגבי
31 הרצונות של המנוח, ומה שאני מבקש ממך, האם תוכלי לתאר לביהמ"ש, האם
32 המנוח דיבר על הבן שלו, על הנכדים שלו, ואם כן, באיזו תדירות, מה הוא דיבר
33 וכו'?

34 ת. כן, בוודאי שהוא דיבר. לא פעם ולא פעמיים יצא שהתקשרתי אליו, ואז הוא
35 סיפר לי שהוא בדרך לבן שלו ושיש לו נכדה, נולדה לו נכדה, ושהוא הולך לבלות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

איתם יום שלם, שזה אומר כמעט מהבוקר או 10:00, בסביבות שעות הבוקר
המאוחרות, ושהוא יגיע מאוחר ושהוא לא יהיה זמין. לא פעם הוא ישב אצלי
וסיפר לי על הנכד, על הנכדה, סליחה, ועל הבן, שהוא עובד בהוראה או משהו
כזה, כן, לא פעם ולא פעמיים. בתקופה שאני עבדתי איתו, הנושא של הבן עלה
לא פעם ולא פעמיים.

ש. את בעצמך, סליחה שאני שואל, את אמא?

ת. אני לא. אני רווקה, ללא.

ש. את בואי תראי איזה מדד כלשהוא, עד כמה הוא היה, הנושא של הבן שלו
והנכדים היה חשוב, עד כמה הוא היה אבא או סבא גאה. זאת אומרת, זה משהו
ש- ?

ת. הנכדה, היא הייתה עולם ומלואו בשבילי. הנכדה, כל פעם שהוא דיבר, הוא
לא הפסיק להתרגש מלספר, וכמובן עם הבן, שהוא די התרגש שהוא נוסע לשם,
שהוא מתארח אצלו יום שלם. הוא היה לוקח את ר. ונוסעים ליום שלם
אליהם. עמוד 80 לפרוטוקול, בשורות 12-33.

הגב' --- העידה כי המנוח היה משוחח עימה רבות, כי דיבר על בנו ועל נכדיו וכי קיבלה את
הרושם של קשר חם, אוהב ומשפחתי.

ו. באשר לעדים הנוספים מטעם המתנגד- מר ---, מר ---, הגב' ---, הגב' ---, והגב' --
(עדויות מיום 09.09.20) לא מצאתי כי אלו רלוונטיות ו/או תורמות באופן משמעותי
לפלוגתאות שהונחו בפניי; כך גם לא עדותה של המטפלת של הגב' ר. ז"ל- הגב' -- אשר העידה
בפניי ביום 14.09.2020 ואשר לא הוסיפה מידע משמעותי מעבר לתצהיר מטעמה שהוגש
לתיק.

עדויות התובעים

התובעים, הם אחיו של המנוח, העידו בפניי ביום 07.01.2021 (תמלול ההקלטה צורף כנספח ה'
לסיכומי התובעים אשר הוגשו לתיק ביום 26.04.2021).

29. א. עדות האח ---: האחרון העיד כי בין המנוח לבין בנו המתנגד היה קשר טוב "קשר בין אבא
לבן" (פרוטוקול 07.01.21 בעמוד 22, שורה 28), עוד העיד כי המנוח שמח מאוד בנכדיו וכי
התאמץ לנסוע לעשות להם בייביסיטר כי המנוח "רצה לפצות את ---" (עמוד 23, שורה 18). -
-- העיד כי המנוח מעולם לא דיבר איתו על הצוואה הנדונה משנת 86 ו/או על כל צוואה
אחרת (עמוד 29 לפרוט', שורות 27-28) ולא ידע ליתן הסבר מדוע מעולם המנוח לא דיבר עימו
או עם אחיו על הצוואה :

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

1 "ש. תגיד לי, יש לך הסבר שהוא עושה צוואה לטובתכם והוא לא מספר על זה אף פעם
2 לאף אחד מהאחים? אף פעם?
3 ---: אין לי הסבר
4 ש. אין לך הסבר?
5 ---: אני משער שהוא שמר דברים מסוימים לעצמו.
6 ש. הבנתי. אז הוא היה עד כדי מחושב שאת העותק היחיד שהוא רצה שאתם תרשו, הוא
7 שם במקום שלכם אין נגישות אליו בכלל?
8 ---: אין לי מושג מה הוא עשה.
9 ש. הבנתי. אז בוא קצת נפתח את זה. תראה, המנוח לא מדבר עם אף אחד מהאחים על
10 כך שהוא רוצה להוריש לו. אף פעם לא אמר שהוא רוצה להוריש לכם?
11 ---: נכון
12 ש. אף פעם לא אמר שהוא רוצה לתת לכם נכון?
13 ---: נכון
14 ש. הוא פעם אמר שהוא רוצה לתת לכם שקל? או התבטא פעם אמר אני רוצה לתת לכם
15 עשרה שקלים לכל אחד? מאה שקלים, מיליון שקלים? הוא התבטא פעם ככה?
16 ---: לא" - עמוד 32 לפרוט' בשורה 28- עמוד 33 לפרוט' בשורה 14.
17
18 "ש. אז אני רוצה להבין. האדם המאוד מחושב הזה, כן? כפי שאתה מעיד עכשיו לא
19 דיבר עם אף אחד מהאחים בחיים שהוא רצה לתת להם משהו.
20 ---: נכון. עד כמה שאני יודע. איתי בכל אופן מעולם לא.
21 ש. וגם לא שמעת מאף אחד שהוא דיבר איתו על זה?
22 ---: אמת.
23 ש. וגם מהמנוח לא שמעת שהוא אמר למישהו?
24 ---: אמת." (עמוד 33 לפרוט', שורות 23-29)
25
26 גרסת האח --- היתה כי רק לאחר השבעה אחר המנוח, התגלתה הצוואה הנדונה משנת
27 1986 וכי למעשה הוא ואחיו לא ידעו אודות הירושה שקיבלו מהמנוח עד סוף השבעה.
28 ואולם במהלך עדותו, לא היה סנכרון מלא בין הטענה האמורה לגרסתו בדבר הלך הרוח
29 במהלך השבעה:
30 "בשבעה אני ראיתי, הרגשתי בחושים שלי, ג. לא רגוע, ג. לא רגוע, זה לא אבל רגיל. ג.
31 התרוצץ כל הזמן והוא לא היה שקט. אז אמרתי לו ג. תרגיע, יש לו בוודאי צוואה, אני
32 חושב שיש לו ואין לך מה לדאוג. ג. כל הזמן אמר אני רוצה לדאוג לעתיד של הילדים
33 שלי, ובצדק, אז אמרתי לו אין לך מה לדאוג" (עמוד 43 לפרוט' שורות 8-11);
34

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

1 כאשר עימת ב"כ המתנגד את --- כי דבריו אינם קשורים לעניין שכן אילו אכן לא ידע
2 אודות הצוואה במהלך השבעה- דבריו האמורים לעיל סתומים, השיב --- : **"אני לא מבין**
3 **את הכיוון שאתה חותר אליו** (ראה עמוד 44 לפרוט', שורות 15-18).

4
5 אף בית המשפט ניסה לחלץ מ--- הסבר- הכיצד נאמרו הדברים שנאמרו במהלך השבעה-
6 עת --- ואחיו טרם גילו אודות הצוואה ותוכנה ואולם הדבר לא הסתייע:
7 **"כב' השופטת: הוא אומר לך אדון, הרי הצוואה התגלתה רק עכשיו השבעה. לפחות אתה**
8 **ידעת ממנה רק אחרי השבעה.. אז למה אתה בכלל אומר לג. אל תדאג אנחנו נתחלק**
9 **נסתדר?**

10 --- : לא, ג. ניגן לי על המיתרים שהוא רוצה להבטיח את עתיד הכלכלי של המשפחה.
11 אז אמרתו לו אל תדאג, מה שיהיה אנחנו נסתדר. לא ידעתי על קרן תגמול, לא על צוואה,
12 לא ידעתי על זה.

13 **כב' השופטת: אבל מה פתאום בכלל חשבת אל תדאג אנחנו נסתדר? מה אתה קשור בכלל**
14 **לעזיבון? למה חשבת שזה יהיה אצלך או שתקבל משהו? למה?**
15 --- : לא ידעתי, אני לא ידעתי.

16 **כב' השופטת: זה לא מסתדר"** (ראה מעמוד 44 לפרוט' בשורה 21 עד עמוד 45 בשורה 5).

17
18 ראה לעניין זה גם בעמוד 48 לפרוטוקול משורה 20 ועד עמוד 49 בשורה 4 .
19 באשר לדרך ההורשה במשפחה, העיד --- כי אין זה נהוג במשפחתם לערוך צוואה לטובת
20 האחים אלא לטובת ילדים ונכדיו של המוריש (ראה עמוד 37 לפרוטוקול, החל מהשורה
21 9); כך העיד: **"בבוא העת.. אני מניח שאני אוריש את זה לילדים ולנכדים"** (עמוד 38 לפרוט'
22 בשורות 1-2).

23
24 **ב. עדות האח --- :** האחרון העיד כי המנוח דיבר על נכדיו והראה תמונות שלהם, כי המנוח
25 נסע לעשות להם בייביסיטר ולהיות איתם ועם בנו (ראה עמוד 95 לפרוטוקול) אבל בעדותו
26 נמנע ממתן קומפלימנטים לקשר בין המנוח לבנו.
27 עוד העיד האח --- כי המנוח מעולם לא דיבר עימו על צוואה ומעולם אמר לו כי הוא רוצה
28 להוריש לו או לאחיו דבר, וראה עמוד 97 לפרוטוקול.

29
30 **ג. עדות האח --- :** האחרון העיד כי שוחח עם המנוח פעמיים שלוש בשבוע ואף עבדו יחד
31 בעבר בתעשייה אווירית. לטענת ---, למנוח ובנו היה **"קשר רגיל. לא יודע משהו מיוחד"**
32 (עמוד 82 לפרוט', שורה 4).
33 --- העיד כי הוא סיפר למנוח רבות ונצורות על ילדיו ונכדיו ואולם המנוח לא סיפר לו על
34 ג. בנו ועל נכדיו, כביכול שיחות **"חד צדדיות"** כאשר תהיתי בדיון הכיצד המנוח שואל על
35 הילדים והנכדים ואילו --- לא שואל, השיב העד: **"ז' הוא התקשר לשאול על הילדים,**

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

עניתי לו וזהו. אם הוא לא הזכיר את הילדים או את הנכדים אז לא עניתי" (עמוד 81 לפרוט',
שורות 14-15).

ובהמשך שוב :

"כב' השופטת: אז שאתה מחפש איתו נושא שיחה אתה לא שואל אותו מה איך הוא
אשתו מה אתם עושים ?

--- : לא, לא התעניינתי בכלל.

כב' השופטת: באמת ? ככה ?

--- : כן". (עמוד 82 לפרוט', שורות 24-28).

האח --- העיד כי המנוח מעולם לא דיבר איתו על הצוואה ו/או העזבון : "שום דבר.
דיברנו על הכל מלבד כסף" (עמוד 80 לפרוט' בשורות 1-4).

ד. עדות האחות -- : האחרונה העידה כי המנוח אהב את נכדיו אך "לא יכולה למדוד

כמה" וכי הקשר בין המתנגד לאביו היה תקין (ראה עמוד 107 לפרוטוקול).

האחות -- , אשר עפ"י הצוואה הנדונה מקבלת חלק כפול מיתר האחים (זכאית לקבל 2/6
מהרכוש לעומת כ"א מהאחים קיבל 1/6 מהרכוש וראה סעיף 4 לצוואת המנוח), העידה כי
המנוח מעולם לא דיבר איתה על צוואה וכי מעולם לא אמר לה "שהוא רוצה לתת לה "
(ראה עמוד 108 לפרוטוקול) ; -- חזרה על כך מספר פעמים בעדותה וסיפרה כי המנוח לא
סיפר לה שערך צוואה בכלל בשנת 1986 או לאחר מכן, לא סיפר שציווה לה חלק גדול יותר
מאחיה ועוד העידה כי הוא מעולם לא נתן לה עותק של מסמך כלשהו (ראה עמוד 110
לפרוטוקול).

-- העידה על הקשר הקרוב והחם שהיה לה עם המנוח ואף סיפרה כי בחייו העניק לה פעם
אחת בלבד הלוואה בסך 900,000 ₪ כאשר נזקקה לעזרה ואולם הדגישה -- כי המדובר
היה בהלוואה בלבד וכי השיבה למנוח את מלוא הסכום שקיבלה (ראה עמוד 108 לפרוטוקול
בשורה 10) ; כך נשאלה :

"כב' השופטת: הוא לא אמר לך תקשיבי, את בכל מקרה מקבלת חלק מהעזבון שלי, אז
נתחשבן אח"כ ?

-- : הוא לא דיבר על העיזבון שלו מעולם ואף פעם מעולם לא שאלתי" (עמוד 109 לפרוט',
שורות 7-9).

-- העידה כי הפעם הראשונה בה התחוויר לה שהיא יורשת את המנוח עפ"י הצוואה הנדונה
(ואף מקבלת חלק כפול מאחיה היורשים), היתה לאחר שהמתנגד ג. נתן לה את הצוואה
שמצא , מס' שבועות לאחר השבעה (ראה עמוד 117 לפרוטוקול).

כאשר התבקשה -- לדייק המועדים טענה כי בסוף השבעה של המנוח בסביבות
31.01.2018, התקשר אליה המתנגד ג. וסיפר לה שמצא את צוואת המנוח משנת 86 אולם

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

1 לטענתה לא שאלה מהו תוכן הצוואה וכאמור לא ראתה את הצוואה קודם לכן ולא הכירה
2 את הכתוב בה (עמוד 119 לפרוט', שורות 3-7).

3
4 כשבועיים לאחר מכן, ביום 15.02.2018 היתה מריבה בין -- לבין ג. (בנסיבות אירוע הברית
5 של נכדה אליו רצתה לאסוף את ר. וזאת לא התאפשר) ואז ניתקה מגע עם ג. ללא כל קשר
6 לצוואה ומבלי שידעה כאמור את תוכנה (ראה עמ' 119 לפרוט' בשורות 17-29).

7
8 -- העידה כי נודע לה לראשונה על תוכן הצוואה ועל כי היא יורשת חלק כפול בעזבון
9 המנוח, רק ביום 23.02.2018 (ראה עמ' 119 לפרוט' בשורות 12-16).

10
11 לאחר ש-- חזרה פעמים מספר על הנתונים דלעיל, הושמעה לה הקלטת שיחה אשר
12 התקיימה בינה לבין ג. המתנגד (בנוכחות כל האחים) מיום 16.02.2018 (יום לאחר אירוע
13 הבריתה של נכדה);

14 בהקלטה נשמעה -- אומרת מספר פעמים לג.: **"לא יכול להיות שהוא לא עשה צוואה**
15 **והכניס אתכם, לא יכול להיות"** (ראה עמודים 124-126 לפרוט').

16 כאשר נשאלה -- הכיצד מתיישבות אמירותיה בהקלטה עם טענתה כי גילתה לראשונה על
17 תוכן הצוואה רק ב 23.02.2018, השיבה כי אמרה על סמך דבריו של המתנגד, על סיפורו
18 כי המנוח ביקש ממנו עותק של ת.ז. לצורך עריכת צוואה חדשה ולא מידיעה אישית שלה.

19
20 ביהמ"ש ניסה לחלץ הסבר מ-- לעניין ההקלטה שכן לכאורה עולה כי ידעה באותה עת על
21 תוכן צוואת המנוח ועל כי המתנגד אינו זוכה בצוואה:

22 **"כב' השופטת: .. תקשיבי שמישהו אומר משהו.. הביטחון שלו באמירה הוא לא רק על**
23 **זה, את מדברת כאילו את יודעת, זה לא יכול להיות שאין צוואה, את לא אומרת- אבל**
24 **אתה אמרת לנו שהוא ביקש ת.ז.. את אמרת- אין לא יכול להיות שלא נעשתה צוואה, לא**
25 **יכול להיות.. היית בטוחה.**

26 --: **לא יכול להיות כי לא ידעתי על קופות הגמל.**

27 **כב' השופטת: לא, את היית בטוחה באותו זמן שלא יכול להיות שאחיד לא יכניס את הבן**
28 **שלו לחלק מהעזבון שלו, זה מה שנשמע מתוך ההקלטה.**

29 --: **נכון אני לא מכחישה, אני מכחישה שלפני ה- 15 אמרתי את זה עוד כמה פעמים על**
30 **סמך זה שלא ידעתי על קופת גמל ועל סמך מה שג. אמר לי, שהם עשו צוואות חדשות.**
31 **הסכמתי איתו, האמנתי, בהתחלה האמנתי..**

32 **כב' השופטת: זה לא אמונה, זה את מדברת מעצמך.**

33 --: **אני מדברת מעצמי נכון, אני מסכימה, לא ידעתי על קופת הגמל.**

34 **כב' השופטת: מה קשור קופת גמל? מה זה קשור קופת גמל?"**

35 (ראה עמוד 125 לפרוטוקול בשורות 16-28).

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

בהמשך ולאחר עימות האחות -- עם ההקלטה, נשאלה מפורשות אודות אחיה המנוח אשר הכירה היטב- האם הגיוני כי לא יערוך צוואה לטובת בנו ונכדיו וכך השיבה:
"עו"ד קראוס: .. את אומרת בהמשך: "זה בטוח שיש, אני חוזרת, לא יכול להיות שהוא לא עשה צוואה והכניס אותכם, לא יכול להיות" .. ז"א שמה שאת אומרת לי עכשיו, שבאותה העת, מבחינתך, לפי ההיכרות שלך את כל הנפשות הפועלות זה לא נראה לך הגיוני שלא תהיה צוואה שגם ג. והנכדים בפנים, נכון?..

--: כן, כן"

(עמוד 126 לפרוט', שורות 14-19).

יוצא אפוא כי -- האמינה בזמן אמת כי תימצא צוואה חדשה ועדכנית וכי אין כל הגיון בכך שג. והנכדים אינם יורשים את עזבון המנוח.

ה. עדותיו של ---, בעלה של ---: העיד כי ראה קשר רגיל משפחתי בין המנוח לבין בנו והנכדים, "חיבוקים ונישוקים רגילים" (עמוד 61 לפרוט' מיום 07.01.21, ש' 29).
גם -- טען כי המנוח מעולם לא דיבר איתו על צוואה (עמוד 61 לפרוט' בש' 1) וכן הוסיף כי לא חשב שרעייתו -- ו/או אחיה יירשו את המנוח:
"עו"ד קראוס: עברה לך מחשבה כלשהי שאולי משהו, אשתך או משהו מהאחים יורש של האח? עברה לך מחשבה כזאת בראש?
---: אני לא זוכר שעברה לי מחשבה כזאת בראש" (עמוד 74 לפרוט', שורות 17-19).

לדברי --, היה אירוע שבו נפל עץ מגינת המנוח לבית השכנים ונגרם נזק. על מנת לבדוק האם יש ביטוח הציע הוא לבדוק אם יש ביטוח ועל כן ביקש רשות מהמתנגד להיכנס לחדר העבודה של המנוח ולחפש במסמכי המנוח ואכן המתנגד אישר לו לעשות כן (ראה עמ' 63 לפרוט' שורות 17-28).

בהיכנסו לחדר העבודה, על פי עדותו ראה ניירת רבה מאוד, מפוזרת ולא מסודרת (ראה עמ' 68 לפרוט' בשורות 1-8) ארונות עם קלסרים, סלסלות מסמכים, מגבות, שמיכות וכי' (ראה עמ' 64 לפרוט' שורות 13-18, עמ' 65 לפרוט' שורות 1-5) אולם לטענתו, לא חיפש צוואות.

עוד העיד --- כי מעולם לא שמע על צוואת המנוח, מעולם לא ראה את צוואת המנוח ולא קיבל עותק ממנה במהלך חיי המנוח; מקור הצוואה היחיד נמצא על ידי ג. המתנגד והוא זה שמסר את הצוואה לידי של -- (ראה עמוד 68 לפרוט' בשורה 24).

כאשר נשאל --- מדוע העותק היחיד של הצוואה יימצא במקום שהזכרים לא יכולים להגיע אליו, בחדר עבודה כאמור עמוס בניירת ומסמכים (ואשר רק המתנגד מצא בכוחות עצמו), לא השיב קוהרנטית:

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

"עו"ד קראוס: ...אם המנוח היה אדם מחושב כמו שאתה וכולם אומרים, מלבד העובדה שהוא לא נתן לכם מעולם עותק, מלבד העובדה שלא דאג שיהיה עוד עותק, מלבד העובדה שהוא לא אמר לכם מילה, אני שואל, אולי יש לך הסבר למה את העותק היחיד הוא שם דווקא במקום שהאחים לא אמורים להגיע לשם?
--: אין לי הסבר, למה צריך להיות לי כאלה שאלות? מה אתה שואל אותי מה נכנס לו בראש?" (ראה עמוד 69 לפרוט', שורות 15-20).

יוער כי בזמן השבעה, המטפלת -- אשר בדיוק החלה לעבוד בביתה של ר., שוכנה בחדר העבודה; לטענתה של ---- המדובר היה בחדר מבולגן עם ארונות מלאים במסמכים של המנוח ועל כן בגדיה וחפציה של --- הונחו על הרצפה; עוד טענה --- כי במהלך השבעה -- שהה זמן בחדר העבודה ועשה סדר בניירת המסמכים והבגדים (ראה סעיף 6 לתצהירה של -- שהוגש לתיק ביום 23.06.2020).

ו. הגיעו למתן עדות אף בני/בנות זוג של התובעים וילדיהם כך הגב' -- בתו של ---, הגב' -- רעייתו של ---, ד"ר -- בנו של --- וכו'; לא מצאתי בעדויות אלו מעבר הבעת דיעה אישית ו/או בגדר השמועה ובהינתן כי המדובר בבני משפחה של התובעים לא מצאתי בעדויות אלו כדי לתרום להכרעה בתיק.

דיון ומסקנות

30. מכלל הנתונים שהונחו בפניי, טענות הצדדים, המסמכים, העדויות, הסיכומים וטוויית כל אלו לכדי מארג אחד שלם עולה כדלקמן;

א. מאז הולדתו של המתנגד ועד לשנת 1994, היה בינו ובין אביו המנוח נתק מוחלט למנוח היתה "בטן מלאה" כלפי אימו של המתנגד (ראה גם סעיף 17 לסיכומי התובעים). בשנת 1994 חודש הקשר בין המתנגד לבין המנוח ור.; מאז חידוש הקשר ובמשך כ- 24 שנים עד לפטירת המנוח, התקיים קשר משפחתי חם ואוהב עם ג. וילדיו.
הקשר של ג. עם ר. נמשך אף לאחר פטירת המנוח. העדים מר כ., הגב' ---, הגב' --- והגב' ---- -העידו כולם כי המנוח אהב את נכדיו אהבת נפש, כי בינו לבין בנו היה קשר טוב והדוק וכי ר. התייחסה אליהם כאילו היו בנה ונכדיה.

ב. התובעים עצמם העידו בפניי על קשר משפחתי "רגיל" וניסו להימנע ממתן קומפלימנטים לקשר; ניסיון התובעים להצביע על "משקעים" מן העבר (ונוכח חידוש הקשר המאוחר בין

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

המנוח (בנו) ועל כי "לא היתה אידיליה משפחתית" (ראה סעיף 24 לסיכומי התובעים)
נאמרו בלא הסבר קונקרטי ונגדו את התנהלות התובעים עצמם מול המתנגד טרם מציאת
הצוואה.
נוכח כל האמור, לא מצאתי בכל האמור לגרוע ממסקנתי כי עסקינן בקשר משפחתי
נורמטיבי אמיץ. ניסיון החיים מלמדנו כי קיומם של משקעים או משברים, אינו סודק
בהכרח אהבת אב לבנו ונכדיו תוך שבמקרה שבפנינו יש ליתן דגש גם לכך שהמתנגד הוא
בנו היחיד של המנוח ולר. לא היו ילדים משלה, ולאחר שחודש הקשר בין המנוח ובנו, לא
נותק זה לאורך כל השנים.

ג. התובעים העידו בפניי וכמפורט לעיל, כי הנוהג במשפחה המורחבת הינו הורשה לילדים
ונכדים; התובעים עצמם העידו כי איש מהם לא חשב להוריש רכושו למי מאחיו תחת
הורשה "טבעית" לילדיו.
אשר על כן עלתה בבירור מעדותם של התובעים --- ו- הסברה כי לא הגיוני שהמנוח קיפח
את בנו, כי המנוח מנע ירושה מנכדיו; כדבריה של -- : **"לא יכול להיות שהוא לא עשה
צוואה והכניס אתכם, לא יכול להיות"** וכדבריו של --- כי **"אל דאגה המנוח לא היה מקפח
אותך"**. טענת התובעים כי יש הבדל בין ילד "שגדל אצלך מגיל אפס" לבין ילד כג. אשר
התחדש עימו קשר רק בהמשך החיים (וראה סעיף 22 לסיכומי התובעים) איננה מקובלת
עליי בנסיבות העניין ואף התובעים עצמם לא האמינו שכך יהיה .

ד. כל הצדדים בתיק וכל העדים מטעמם העידו כי המנוח לא דיבר על צוואתו הנדונה.
אין חולק כי המנוח לא סיפר למי מהתובעים כי ערך צוואה, כי הוריש להם את עזבונו
במסגרתה ובוודאי שלא מסר למי מהם עותק מהצוואה הנדונה. גם לג. בנו לא סיפר על
הצוואה ולמעשה נראה כי צוואת המנוח משנת 1986 נשתכחה ממנו.
אף כשהעניק המנוח הלוואה לאחרותו -- בסך 900,000 ₪, אך מספר שנים לפני
פטירתו- השיבה -- את ההלוואה כולה לידי המנוח אשר לא בחר לומר לאחרותו האהובה
היפותטית: את ממילא יורשת חלק נכבד מעיזבוני (בשיעור כפול מיתר האחים!) אין צורך
בהשבת ההלוואה ניתן לקזזה מחלקך בירושה.
עדותו של מר כ. לעניין נסיבות עריכת הצוואה הנדונה, כמפורט לעיל ותחת היותם אנשי
צוות אוויר במחלקת ניסויי טיסה היתה מהימנה עליי.

ה. המנוח נהג בנדיבות כספית רבה עם בנו ועם משפחתו; ג. העיד כי אביו נתן לו
סכומי כסף שונים במהלך חייו. לטענת התובעים המדובר בעדות לכך שזה מה שבחר
המנוח ליתן ולהעניק לבנו וכי זאת תחת הורשה של עיזבונו (ראה סעיף 25 לסיכומי
התובעים); לטעמי ההיפך הוא הנכון- תמיכה כספית של המנוח בבנו במהלך חייו הינה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

אינדיקציה לקשר משפחתי חם ומעניק, לרצונו של המנוח לתמוך בנכדיו והדבר אינו מעיד על על "הענקה בחיים" במקום "הענקה בירושה".
אין חולק כי המנוח שינה את המוטבים בקופת הגמל שלו לטובת ג.; בשנת 2008 הוסיף את נכדו הראשון כמוטב, בשנת 2011 הוסיף את נכדו השני כמוטב והדבר מעיד על אומד דעתו של המנוח כי ביקש להיטיב כלכלית עם נכדיו; אין הדבר בא "במקום" הורשה של העזבון לג. וילדיו ונראה כי נקודת המוצא של המנוח היתה כי אף ללא צוואה- בנו הינו היורש היחיד שלו.

ו. כאמור, ר. הלכה לעולמה ביום 05.08.2019; מעיון בסיכומי הצדדים ובתיקים הרלוונטיים עולה כי הוגשה לקיום צוואת המנוחה ר. מיום 04.03.2018 אשר בה המתנגד הוא הזוכה במחצית העזבון;
כן הוגשה לקיום צוואה קודמת של המנוחה מיום 25.07.1997 אשר בה יורשים רבים ועל פיה ג. המתנגד זוכה ב 11% מהעזבון וכל אחד מהתובעים זוכה ב 2.22% מהעזבון (יתרת העזבון מתחלקת בין אחיינים של המנוחה וחברות שלה) – הוגשו התנגדויות הדדיות והנתונים נבחנים במסגרת ת"ע 40237-02-20 (ותיקים קשורים) בפני כב' הש. ליאור ברינגר.
הליך זה אינו מונח לפתחי להכרעה ואולם מספר נתונים מסיפור המקרה, רלוונטיים לתיק דנן;

- ר. והמנוח ניהלו זוגיות ארוכת שנים.
- הקשר בין המנוח לבנו התחדש רק בשנת 1994 עת המתנגד היה כבן 22 שנה בלבד.
- המנוחה ערכה צוואה בשנת 1997- כשלוש שנים בלבד לאחר חידוש הקשר. בצוואה זו ציוותה ר. למתנגד 11% מעיזבונה.
- יוזכר ויודגש, המתנגד אינו בנה של ר., הוא בנו של בן זוגה, אשר אך זמן קצר לפני כן התחדש עימו הקשר- בחור צעיר רווק ללא ילדים. באותה הצוואה בחרה ר. להוריש לו 11% מעיזבונה, עת לכ"א מהתובעים (הם אחיו של בן זוגה- המצויים בקשר אדוק עם בני הזוג מאז ומתמיד) אך 2.22% מעיזבונה.
- מהעדויות שהובאו בפני עולה כי הקשר בין המתנגד והמנוח התחזק מאוד בהמשך להולדת נכדיו אשר אותם אהב עד מאוד (ואשר בחר לימים לציין את שני נכדיו הגדולים כמוטבים בקופת הגמל). מן הסתם הקשר בין ר. למתנגד נבנה והתחזק בצמוד לקשר בין המנוח לבנו. מצאתי כי אם בשנת 1997 – בראשיתו של הקשר בין המתנגד למנוח ור., בטרם נישא, בטרם התחזק הקשר עם הולדת הנכדים ובערוב ימיו של המנוח- בחרה ר. להוריש למתנגד 11% מסך עיזבונה הרי שמעיד הדבר על הקשר בין המנוח לבנו כבר אז ובוודאי בחלוף השנים והולדת הנכדים הקשר היה אמיץ ובסימן הענקות רבות.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

• אין אני מתייחסת לצוואת ר. משנת 2018 שכן כאמור הוגשה התנגדות לקיומה מטעמים שונים ואולם היה וזו תמצא תקפה וינתן צו לקיומה- הרי שבשנת 2018 בחרה ר. להעניק לג. המתנגד 50% מסך עזבונה והדבר מדבר בעד עצמו.

ז. המתנגד הוא שמצא את צוואת המנוח הנדונה וכעולה בבירור מעדויות התובעים- הוא זה שמסר את עותק המקור היחיד שנמצא לידיהם. טענת התובעים כי המתנגד היה מלווה בעורך דין מפברואר 2018 ומתודרך היטב כיצד לנהוג (ראה סעיף 4 לסיכומי התובעים), אינה עולה בקנה אחד עם התנהלותו התמימה של ג. והעובדה כי הוא שמצא הצוואה והציגה לתובעים, צוואה המרעה מצבו לעומת ירושה עפ"י דין. מהעדויות עלה כי בחדר העבודה של המנוח היו מסמכים רבים, סלסלות, קלסרים, שמיכות ובגדים ובאותה עת אף חפציה של המטפלת ---. הצוואה הנדונה היתה בתוך אוגדן- קלסר רב מסמכים אשר הונח במגירה בתוך ארון בחדר העבודה; אף אם לא אקבל טענת המתנגד כי המנוח לא רצה שימצאו המסמך הרי שאין חולק כי אין המדובר במקום נגיש וגלוי- בפרט כאשר מעולם המנוח לא דיבר עם איש מהצדדים אודות צוואתו. טענת התובעים כי באותו האוגדן היו גם מסמכים מאוחרים למועד עריכת הצוואה כגון צוואת ר. משנת 1997, צוואת -- משנת 2008, הסכם מכר דירה משנת 2015 וכיו"ב, אינה מובילה בהכרח למסקנה כי המנוח שב ואחז בצוואתו וכי עיין במסמך האמור בכל פעם שהתווסף מסמך לקלסר וכך הפניתי בעדותו של מר --- ביום 07.01.2021:

"עו"ד קראוס: אתה אומר ככה, פתח יום יום וראה את זה יום יום. למה אתה אומר את זה?

---: אני מתאר לעצמי.

כב' השופטת: רגע זה לא בתוך קלסר?

---: בתוך קלסר.

כב' השופטת: נו אז קלסר סגור, מה כל יום פותחים את הקלסר" (ראה עמוד 90 לפרוטוקול, בשורות 11-15).

ח. טענת המתנגד כי המנוח ערך צוואה נוספת חדשה בשנת 2015, התבססה על טענותיו הוא גרידא ולא עלה בידי להוכיח טענתו.

המתנגד טען כי בשנת 2014 ביקש ממנו המנוח לשלוח לו צילום תעודת הזהות, כולל ספח לצורך עריכת צוואה ואף צירף עותק המייל כנספח "טז" לכתב ההתנגדות. זאת ועוד לטענת המתנגד בשנת 2015 הגיע הוא ומשפחתו לביקור בבית המנוח ובביקור זה הודיעו המנוח ור. למתנגד ורעייתו שהם כתבו צוואות חדשות לטובתם.

במייל שצורף אין כל אינדיקציה כי מדובר בצילום ת.ז. לצורך עריכת צוואה והמדובר במייל "ריק" מעקבות;

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

עדותו של ג. בעניין הביקור בבית המנוח ור. והודעתם כי ערכו צוואה חדשה לא היתה קוהרנטית;
כך גם עדותה של ---, רעיית המתנגד, לא תאמה במדויק את תיאורו של בעלה (ראה עמוד 23 לפרוטוקול הדיון מיום 09.09.2020 בשורות 10-31).
בהינתן כי המנוח לא נהג לדבר עם איש אודות צוואה או ירושה וכי הדבר עלה בבירור מכל העדויות שנשמעו בתיק, לא מצאתי כל ביסוס לטענות המתנגד בעניין יען כי המנוח הודיע לו שערך צוואה חדשה.
נוכח מסקנתי דלעיל ומשעה שלא עלה בידי המתנגד לבסס את טענתו כי המנוח ערך צוואה חדשה בשנת 2015- ממילא לא מצאתי כל מקום לדון בטענותיו כי יד נעלמה "נטלה את צוואת 2015" וכי "נגעו במסמכי המנוח".

ט. עוד ראוי לציין כי ביום 10.05.2021, הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק הירושה (תיקון- בטלות צוואה ישנה), התשפ"א- 2021 אשר אותה יזמה חברת הכנסת קרן ברק

(פ/24/683);
בהצעת חוק זו הוצע לתקן חוק הירושה כדלקמן: "חלפו למעלה מחמש עשרה שנים מאז ערך המצווה את צוואתו האחרונה ועד לפטירתו ובמהלך תקופה זו היה כשיר לשנות את צוואתו ולא עשה כן- רשאי בית המשפט, בהחלטה מנומקת, להורות כי הצוואה בטלה באם השתכנע כי הצוואה נשתכחה מהמצווה ואינה משקפת את רצונו האחרון"

בדברי ההסבר להצעת החוק נכתב:
"על פי החוק הקיים, צוואה מבוטלת במצב בו המצווה פעל באופן אקטיבי לצורך ביטולה, אם על ידי מסמך ביטול, אם על ידי השמדת הצוואה ואם על ידי עריכת צוואה חדשה. מציאות החיים מלמדת, כי צוואה יכולה להישכח. צוואות, נערכות פעמים רבות בנסיבות שחלוף השנים הופך את הוראות הציווי לבלתי רלוונטיות ואף מעוותות. המונח "צוואה שנשתכחה" מתייחס לצוואה שאדם ערך במהלך חייו, אך נסיבות חייו שהשתנו, פרק הזמן שחלף מאז שערך אותה, שינויים שחלו במערכת היחסים שלו עם קרוביו ועם היורשים מצוואתו האחרונה וכן האופן בו נהג לדבר על יורשיו ועל אופן חלוקת רכושו בשלב מאוחר יותר – מלמדים כולם כי שכח שערך אותה, וסביר ביותר כי לו היה זוכר את קיומה – ודאי היה מבטל או משנה אותה..."

הוראות החוק הקיימות בישראל כיום – אינן כוללות הוראות בדבר בטלות צוואה בנסיבות בהן המצווה לא נקט בפעולה אקטיבית לביטולה, בשונה ממדינות אחרות בהן קיימות הוראות בדבר בטלות צוואה בקרות אירועים המצדיקים זאת כגון נישואין, גירושין או הולדת ילד (מדינות רבות בארה"ב, אנגליה ואיטליה).

מדובר במציאות מעוותת ובלתי מתקבלת על הדעת, שכן גם אם בית המשפט ישתכנע שאכן מדובר בצוואה שנשתכחה מהמצווה ושאינה משקפת את רצונו של המצווה לאור מציאות החיים המשתנה – אין לבית המשפט הוראת חוק להסתמך עליה על מנת לבטל צוואה

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

- שכזו".
- נראה כי מקרה כגון זה עסקינן, הוא מסוג המקרים הקלאסיים אליהם מכוונת הצעת החוק האמורה.
- א. 31. כאמור לעיל, רצונו של המנוח ואומד דעתו הם אלו המנחים את בית המשפט, ורצון זה יש לפרש עפ"י דין תוך הקניית משקל גם לנסיבות החיצוניות והעדויות שהונחו בפניי.
- ב. בית המשפט נוטה לדרך של בחינת מכלול הנסיבות המצטברות- מתן משקל מצטבר לנתונים שהונחו ויצירת התמונה השלמה מתוך אלו. בבע"מ 4459/14 פלונית נ' פלוני [פורסם בנבו] (6.5.15) אישר כב' השופט הנדל את פסק דינו של כב' השופט שוחט בעמ"ש (ת"א) 45610-09-12 צ' ג' א' נ' ג' א' לעיל תוך שהוא קובע כך:
- "הוא (בית המשפט המחוזי – מ.ד.) בחן את סוגיית ההשפעה הבלתי הוגנת כמכלול. כך ראוי לנהוג. הנטל להוכיח עילת פסלות זו רובץ על המבקש את פסלות הצוואה (המשיב כאן). אך יש לזכור, כי לא פעם הראיות הינן נסיבתיות (ראו, למשל, הלכת מרום בעמ' 848). בענייננו, המשיב טען לעילות פסלות נוספות, כגון העדר כשרות ומעורבות בעריכת הצוואה. סבורני כי בצדק נדחו עילות אלה על ידי בית המשפט לענייני משפחה. אך עדיין, חוטים שונים של עילות שונות – הגם שלא היה בכוחם לבסס עילה עצמאית – יכולים להישזר יחד לרבדים המחזקים ומבססים את מסקנת בית המשפט המחוזי. ההשפעה הבלתי הוגנת העולה עד כדי שלילת הבחירה החופשית של המצווה הינה מבחן דינאמי ורחב קשת החיים. בית המשפט המחוזי נעזר בחוטים השונים כדי להגיע לראייה כוללת המשקפת את מלוא התמונה"
- ג. עקרון תום הלב הפורש כנפיו על כל הליך, כל חוזה, כל צוואה יכול בנסיבות כגון דא, להשלים את אמות המידה האובייקטיביות בעניין ולצורך בירור כוונת המנוח המקורית; כך גם שיקולי צדק והגינות האוספים את מכלול התווים מסביב לכדי לחן אחד.

סופה של דרך

- א. 32. לא ניתן להתעלם היה מהקושי בקיום צוואת המנוח שנערכה בכתב יד כ-32 שנה טרם פטירת המנוח ובהתעלם משינוי הנסיבות המהותי שחל נוכח חידוש הקשר בין המנוח ובנו(המתנגד) הולדת נכדיו והקשר האמיץ עימם ושינוי מארג חייו הכולל של המנוח.
- ב. נוכח כל המתואר לעיל באריכות, נחה דעתי כי הצוואה בכתב יד מיום 20.06.1986 שערך המנוח נוכח נסיבות מיוחדות במקום עבודתו ואשר נשמרה בקלסר מרובה מסמכים ובמקום לא נניש, נשתכחה מליבו של המנוח.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 1257-04-19 א. ואח' נ' האפוטרופוס הכללי במחוז תל-אביב ואח'
ת"ע 1206-04-19

סבורני כי שינוי הנסיבות המהותי האמור, חידוש הקשר עם בנו לרבות הולדת הנכדים אשר היו אהבתו ומקור גאוותו של המנוח, התנהלות המנוח ור. עם המתנגד והנכדים, העובדה כי המנוח לא אמר דבר על הצוואה לאיש, ההענקות הכספיות בחיי המנוח לבנו, שינוי המוטבים בקופת גמל, צוואתה של ר. משנת 1997, המקום בו נמצאה הצוואה שבנדון ונסיבות הימצאה יחד עם יתר העדויות והראיות – מעידים כי הצוואה שבנדון נשתכחה מליבו של המנוח, כי היא איננה משקפת את רצון המנוח וכי הוא לא ייחס לה משמעות משפטית קונקלוסיבית של "צוואה".

ג. נראה כי אומד דעתו של המנוח לעת פטירה, היה כי יורשו על פי דין (המתנגד) יירש את עזבונו ולא אחיו.

ד. עוד נראה כי המנוח לא העניק לצוואה שבנדון משמעות משפטית "סופית" על פיה יישק דבר; מהנסיבות והעדויות שהונחו בפניי נחה דעתי כי שמירת הצוואה בתוך הקלסר בחדר העבודה היתה בעלת משמעו סנטימנטלית, שמירת הסדר ותייעוד מסמכים שנים אחורה ולא תיקוף משפטי להוראות הצוואה וכוונה אמיתי כי העיזבון יחולק על פי הנקוב בצוואה משנת 1986.

33. א. משקבעתי, כי המנוח שכח מצוואתו ולא היה מודע להשלכותיה המשפטיות הקונקלוסיביות, הרי שאין בעובדה כי לא נערכה צוואה מאוחרת, כדי לשנות ממסקנתי שאין לקיים הצוואה בנדון.

ב. הריני מורה על ביטול הצוואה מיום 20.06.1986.

ג. בנסיבות העניין ובהעדר צוואה מוקדמת, ניתן בזאת צו ירושה אחר המנוח- יש להגיש בקשה מתאימה עפ"י הוראות הדין.

ד. מחייבת התובעים בהוצאות המתנגד על סך 50,000 ₪.

ה. התיקים הפתוחים- ייסגרו.

ו. פסק הדין מותר בפרסום, בהשמטת כל פרט מזהה.

ניתן היום, 30 בספטמבר 2021, בהעדר הצדדים.

חתימה